

**รายงาน
ประจำปี**

2559

มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

Good Governance for Social Development and the Environmental Foundation (GSEI)

สารบัญ

- สารจากประธานมูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
- สารจากผู้อำนวยการสถาบันธรรมรัฐฯ
- คณะกรรมการมูลนิธิธรรมรัฐฯ
- คณะกรรมการบริหารสถาบันธรรมรัฐฯ
- รายชื่อเจ้าหน้าที่ประจำสถาบันธรรมรัฐฯ
- ผลการดำเนินงานของมูลนิธิธรรมรัฐฯ ประจำปี พ.ศ.2559
  - โครงการวิจัย
  - กิจกรรมอื่น ๆ ของมูลนิธิธรรมรัฐฯ
- แผนการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของมูลนิธิธรรมรัฐฯ ในปี พ.ศ.2560
- เว็บไซต์สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม
- เว็บไซต์โครงการพัฒนาความรู้และยุทธศาสตร์ความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม

สารประธานมูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

ในรอบปี 2559 ที่ผ่านมา มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้มีความก้าวหน้าในการศึกษาวิจัยโครงการต่างๆ อย่างต่อเนื่อง โดยได้นำผลการศึกษาวิจัยไปบูรณาการและขยายผลเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างกว้างขวาง ตามวัตถุประสงค์และแนวทางที่มูลนิธิธรรมรัฐฯ ได้ตั้งเป้าหมายไว้

ในโอกาสนี้ ในนามของประธานมูลนิธิธรรมรัฐฯ รู้สึกภาคภูมิใจในความสำเร็จของมูลนิธิธรรมรัฐฯ และขอชื่นชม ขอขอบคุณคณะกรรมการมูลนิธิธรรมรัฐฯ คณะกรรมการบริหารสถาบันธรรมรัฐฯ นักวิจัย ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของสถาบันธรรมรัฐฯ ทุกท่านที่มุ่งมั่นปฏิบัติภารกิจจนทำให้การดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาสามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้กำหนดไว้ ทำให้มูลนิธิธรรมรัฐฯ สามารถสร้างสรรค์กิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม อีกทั้งยังสามารถดำรงไว้ซึ่งบทบาทในการเป็นองค์กรวิชาการอันเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางจากภาคส่วนต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการดำเนินงานในอนาคต มูลนิธิธรรมรัฐฯ จะเป็นองค์กรที่มีศักยภาพในการเพิ่มขีดความสามารถในการสร้างสรรค์ผลงานทางด้านวิชาการที่โดดเด่นและก่อให้เกิดคุณประโยชน์ให้แก่สังคมเพิ่มมากขึ้นต่อไป.

(ศ.สุริชัย หวันแก้ว)

ประธาน

มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

สารผู้อำนวยการสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงความสำคัญของการส่งเสริม สนับสนุนด้านการศึกษาและวิจัยด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมโดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อนำไปสู่การจัดการที่ดีและมีความเป็นธรรมต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม จึงได้ดำเนินการศึกษาวิจัยและจัดทำโครงการต่างๆ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมทั้งในด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนและการจัดการความรู้ของชุมชน รวมถึงการศึกษาด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งได้มีการจัดทำและดำเนินงานภายใต้โครงการขับเคลื่อนและเสริมสร้างศักยภาพภายหลังข้อตกลงใหม่ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสาระสำคัญของความตกลงปารีสให้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

รายงานประจำปี 2559 ฉบับนี้ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงผลการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของมูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมในรอบปีที่ผ่านมา โดยมีสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมซึ่งก่อตั้งขึ้นภายใต้มูลนิธิธรรมรัฐฯ เป็นหน่วยงานทางวิชาการทำหน้าที่ขับเคลื่อนนโยบาย ศึกษาวิจัย รวมทั้งจัดกิจกรรมทางวิชาการอื่นๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์แก่ประชาชนและสังคมโดยรวม อันเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการก่อตั้งมูลนิธิธรรมรัฐฯ

ในนามของผู้อำนวยการสถาบันธรรมรัฐฯ ขอขอบพระคุณคณะนักวิจัยและเจ้าหน้าที่ของสถาบันธรรมรัฐฯ ที่ได้ดำเนินงานศึกษาวิจัยโครงการต่างๆ ด้วยความวิริยะ อุตสาหะ ส่งผลให้การศึกษามีความสำเร็จลงด้วยดี และทางมูลนิธิธรรมรัฐฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่า รายงานวิจัยโครงการต่างๆ จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนต่อไปในอนาคต

(ดร.บัณฑูร เศรษฐศิโรตม์)

ผู้อำนวยการ

สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

คณะกรรมการมูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

รศ.ดร.ม.ร.ว.อดิน รพีพัฒน์ ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์	ท่านผู้หญิง ดร.สุรวัลย์ เสถียรไทย ที่ปรึกษากิตติมศักดิ์
ศ.สุริชัย หวันแก้ว ประธานมูลนิธิ	ศ.ดร.อภิชัย พันธเสน รองประธานมูลนิธิ
ศ.ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ กรรมการ	รศ.ดร.อิศรา ตานติศาสน์ กรรมการ
รศ.ดร.ชุมพร บึงจตุสานนท์ กรรมการ	รศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ กรรมการ
ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ กรรมการและเลขาธิการ	รศ.ดร.เรณู สุขารมณ กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการบริหารสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ประธานกรรมการ	
ท่านผู้หญิง ดร. สุรวัลย์ เสถียรไทย ที่ปรึกษา	รศ.ดร.โสภารัตน์ จารุสมบัติ กรรมการ
ผศ.ดร.จ่านอง สรพีพัฒน์ กรรมการ	รศ.ดร.เรณู สุขารมณ กรรมการ
ผศ. อภิเนตร อุนากุล กรรมการ	คุณสันติ สาทิพย์พงษ์ กรรมการ
คุณยุวดี ดาดการณโกล กรรมการ	นางสาวงามใจ สิริอภิสิทธิ์ เลขานุการ

เจ้าหน้าที่สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์
ผู้อำนวยการสถาบันฯ

นางสาวอุษา บุญญเลิศนิรันดร์
นักวิจัย

นางสาวงามใจ สิริอภิสิทธิ์
เจ้าหน้าที่การเงินและบัญชี

นางสาวสกุลวลัย มะนะโส
นักวิจัย

นางสาวธารทิพย์ กลับเป็นสุข
เจ้าหน้าที่บัญชี

นายธนเศรษฐ อินทโสติก
เจ้าหน้าที่สนับสนุนด้านวิชาการและวิจัย

นางสาวรัตนาภรณ์ อาณาประโยชน์
ผู้ช่วยผู้ประสานงานโครงการ

นางสาวทินมณี พิมพ์ศรี
ผู้ช่วยผู้ประสานงานโครงการ

ผลการดำเนินงาน

มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ประจำปี 2559

- โครงการวิจัย
- กิจกรรมอื่น ๆ ของมูลนิธิ
- เอกสารเผยแพร่

โครงการวิจัย

โครงการวิจัยที่ดำเนินงานเสร็จแล้ว จำนวน 5 โครงการ

- โครงการ “การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ชุมชนร่วมกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ต่อยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ”
- โครงการ “การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือสู่รูปแบบเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ”
- โครงการ “แผนงานพัฒนาธรรมาภิบาลและนวัตกรรมด้านนโยบายสาธารณะสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับสุขภาพเพื่อการปฏิรูปประเทศ”
- โครงการ “ขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปโดยพลังทางสังคม”
- โครงการขับเคลื่อนและเสริมสร้างศักยภาพภายหลังข้อตกลงใหม่ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

โครงการ “การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ชุมชนร่วมกับความรู้ ทางวิทยาศาสตร์ ต่อยุทธศาสตร์การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ”

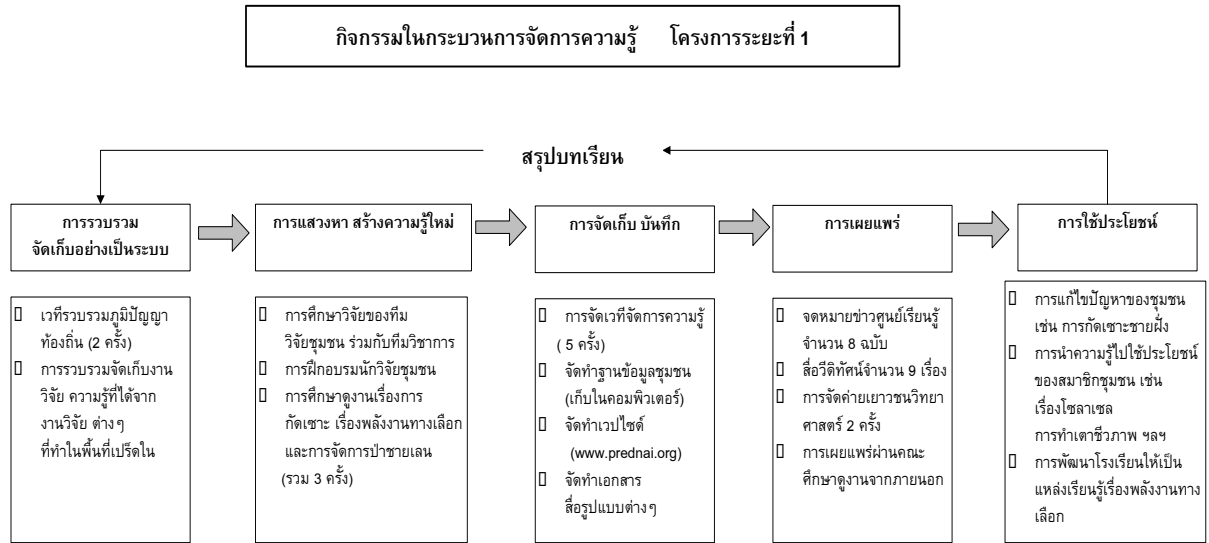
1. ที่มาของโครงการ

ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน เป็นรูปแบบหนึ่งขององค์กรชุมชนที่เกิดขึ้นจากความคิดริเริ่มของผู้นำชุมชนและสมาชิกชุมชน ทำหน้าที่เป็นกลไกสนับสนุนการจัดการความรู้ของชุมชน เพื่อการเรียนรู้ปัญหาของชุมชน ทั้งในแง่การสำรวจสืบค้นให้เห็นสาเหตุต้นตอของปัญหา และนำไปสู่การเรียนรู้เพื่อคิดค้น หาทางเลือกในการแก้ไขปัญหาอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

ในการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน ภายใต้โครงการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดในฯ ระยะเวลาที่ 1 (พ.ศ.2555-2556) เป็นความร่วมมือระหว่างสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม และภาคีเครือข่ายสถาบันการศึกษาโดยการสนับสนุนงบประมาณหลักจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมีการสนับสนุนงบประมาณเสริมด้านการศึกษาด้านวิชาการจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) โดยใช้กลยุทธ์การบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์จากภาควิชาการกับภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3 เรื่องหลัก ได้แก่ ด้านระบบนิเวศป่าชายเลน ด้านการกักตุนน้ำฝนและทรัพยากรชายฝั่ง และด้านพลังงานหมุนเวียน (โปรดดูรายละเอียดในแผนภูมิที่ 1)

การทำงานในระยะเวลาสองปีที่ผ่านมา (พ.ศ.2555-2556) มีบทเรียนความสำเร็จของการดำเนินโครงการภายใต้ศูนย์เรียนรู้ คือ การบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และภูมิปัญญาท้องถิ่นสามารถเกิดขึ้นได้ด้วยความร่วมมือของชุมชนและนักวิชาการ โดยแต่ละฝ่ายนำความรู้ของตนมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้เกิดความรู้ใหม่ที่ตอบโจทย์ทางวิชาการและตอบสนองแนวทางการแก้ไขปัญหาทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมของชุมชน ซึ่งเป็นสิ่งที่สะท้อนให้ว่าการผสมผสานความรู้ทางวิชาการที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม เป็นกุญแจสำคัญประการหนึ่งที่จะนำไปสู่การรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติได้อย่างยั่งยืน ปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่ง คือสมาชิกของชุมชนบ้านเป็ดในมีความตื่นตัวและมีจิตสำนึกสูงในการอนุรักษ์แหล่งทรัพยากรเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของสาธารณะ จึงเป็นแรงผลักดันสำคัญให้ชาวเป็ดในไม่หยุดนิ่งที่จะแสวงหาและพัฒนาองค์ความรู้ของตน ทำให้การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ภายใต้ศูนย์เรียนรู้ในช่วงเวลาที่ผ่านมา มีความก้าวหน้าในหลายด้าน

แผนภูมิที่ 1 สรุปกิจกรรมการจัดการความรู้โครงการระยะที่ 1

อย่างไรก็ดี การดำเนินงานในด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3 เรื่องหลัก รวมทั้งการขยายผลการดำเนินงานของศูนย์เรียนรู้ไปสู่เครือข่ายชุมชนในพื้นที่ใกล้เคียง ยังไม่สามารถดำเนินการได้ตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เนื่องจากการเสริมสร้างศักยภาพทางด้านวิชาการให้กับนักวิจัยชุมชนบ้านปรีดในและการบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์กับภูมิปัญญาท้องถิ่น ต้องอาศัยระยะเวลาค่อนข้างมากในการปรับตัวร่วมกันระหว่างนักวิชาการกับนักวิจัยชุมชนเพื่อให้เกิดความเข้าใจและสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกัน และให้นักวิจัยชุมชนมีทักษะและเกิดความคุ้นชินต่อการใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมือในการทำงาน

ดังนั้น จึงมีความจำเป็นต้องมีการดำเนินโครงการต่อในระยะที่สอง เพื่อสนับสนุนให้ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านปรีดในภายใต้โครงสร้างการบริหารใหม่ที่ปรับปรุงขึ้นสามารถก้าวเดินต่อไปได้อย่างมั่นคง มีความเข้มแข็งเพียงพอที่จะดำเนินกิจกรรมต่างๆ ที่ริเริ่มไว้ในระยะแรกได้อย่างต่อเนื่องด้วยตนเองมากขึ้น (เปลี่ยนบทบาทความรับผิดชอบจากนักวิชาการภายนอกต่อทีมวิจัยชุมชนจากสัดส่วน 70:30 ในช่วงแรก ไปสู่สัดส่วน 30:70 เมื่อสิ้นสุดโครงการ) และเพื่อเป็นการสานต่อกิจกรรมด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 3 เรื่องหลักที่ได้จุดประกายความคิด ได้กระตุ้นให้สมาชิกชุมชนมีความตื่นตัวและมีความต้องการจะเริ่มดำเนินการอย่างจริงจัง ทั้งในเรื่องพลังงานชุมชน เรื่องป่าชายเลน เรื่องการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะ เกิดผลสำเร็จในการดำเนินงานอย่างเป็นรูปธรรม ส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาของชุมชน ความยั่งยืนของฐานทรัพยากรในชุมชน และเสริมสร้างสุขภาวะของชุมชน

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อเพิ่มขีดความสามารถ ประสิทธิภาพ และความยั่งยืนของการบริหารจัดการศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน
- เพื่อสร้างเสริมให้เกิดองค์ความรู้ของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยบูรณาการความรู้ทางวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- เพื่อสร้างและขยายเครือข่ายความร่วมมือของชุมชนชายฝั่งทะเล ตำบลห้วงน้ำขาว ในการพัฒนาพลังงานหมุนเวียน และการบริหารจัดการทรัพยากรป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่งอย่างยั่งยืน

3. ลักษณะการดำเนินงาน

- การจัดการความรู้ เพื่อสร้างเสริมให้เกิดองค์ความรู้ของชุมชนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนโดยบูรณาการความรู้ทางวิชาการและภูมิปัญญาท้องถิ่น
- การแสวงหา และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างชุมชนในพื้นที่ สถาบันการศึกษา และองค์กรภาครัฐ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานตามแผนของชุมชน

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน มีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ โดยมีกลไกโครงสร้าง องค์กร และภาคีเครือข่ายที่มีเป้าหมายในการดูแลทรัพยากรธรรมชาติร่วมกัน
- นักวิจัยชุมชน ชาวบ้าน และภาคีเครือข่ายมีองค์ความรู้ในการดูแลจัดการทรัพยากรธรรมชาติที่บูรณาการความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นร่วมกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ช่วยเพิ่มขีดความสามารถและศักยภาพให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถบริหารจัดการทรัพยากรชายฝั่ง ระบบนิเวศป่าชายเลน ลดหรือป้องกันปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ช่วยรักษาและเพิ่มความมั่นคงทางอาหารในระดับพื้นที่
- เกิดแผนยุทธศาสตร์ชุมชนด้านพลังงานหมุนเวียน แผนด้านการบริหารจัดการระบบป่าชายเลน และแผนด้านการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่งชุมชนที่ได้รับการสนับสนุนให้ดำเนินงานตามแผนจากหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง
- ชุมชนมีระบบฐานข้อมูลที่สามารถนำมาวางแผนการจัดการระบบนิเวศป่าชายเลนของชุมชนบ้านเป็ดใน การพัฒนาพลังงานหมุนเวียน และการป้องกันการกัดเซาะชายฝั่ง

- ชุมชนสามารถเก็บข้อมูล และนำเข้าข้อมูลในระบบฐานข้อมูลระบบนิเวศป่าชายเลน รวมทั้งการดูแลรักษาระบบฐานข้อมูลได้เอง เป็นองค์ความรู้ในชุมชนที่ต่อเนื่องและยั่งยืน ตลอดจนชุมชนสามารถติดตามการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยแวดล้อมและทรัพยากรป่าชายเลน และเตรียมพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น
- เกิดช่างชุมชนด้านพลังงานหมุนเวียน
- ชุมชนตระหนักและหันมาใช้เทคโนโลยีประสิทธิภาพพลังงานที่เหมาะสมกับชุมชนของตน
- ลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานของชุมชน และลดปริมาณการใช้พลังงานเชื้อเพลิงฟอสซิลหรือพลังงานสิ้นเปลือง เช่น ก๊าซหุงต้ม น้ำมันดีเซล น้ำมันเบนซิน ของชุมชนได้อย่างเป็นรูปธรรม ลดการพึ่งพาการนำเข้าพลังงาน และชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองด้านพลังงานได้ในระดับหนึ่ง นอกจากนี้ยังส่งผลให้ชุมชนสามารถลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอันเป็นสาเหตุของปัญหาภาวะโลกร้อน
- มีรูปแบบและกระบวนการพัฒนาเครือข่ายนักวิจัยชุมชนที่เป็นต้นแบบสำหรับการขยายผล

5. หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณ

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

6. ระยะเวลาโครงการ

- 29 เดือน (ตุลาคม 2556 - กุมภาพันธ์ 2559)

7. ตัวชี้วัดความสำเร็จ

- ศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเปร็ดไรมีระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ
- เกิดเครือข่ายนักวิจัยชุมชนในพื้นที่บ้านเปร็ดไรมและชุมชนอื่นๆ ในตำบลห้วงน้ำขาวจำนวน 5 หมู่บ้านได้แก่ หมู่ที่ 1 - หมู่ที่ 5 ที่มีความรู้ความเข้าใจด้านพลังงาน การจัดการป่าชายเลน และการแก้ไขปัญหาการกัดเซาะพื้นที่ชายฝั่ง โดยสามารถนำองค์ความรู้มาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นโดยมีตัวชี้วัดความสำเร็จในแต่ละประเด็นความรู้ดังตารางที่ 8 ตลอดจนภาคีความร่วมมือของหน่วยงานระดับจังหวัดที่จะนำไปสู่ความยั่งยืนของศูนย์ฯ ได้แก่ สำนักงานพลังงานจังหวัดตราด สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดตราด กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งในจังหวัดตราด

- ชุมชนมีความเข้มแข็งมากขึ้นต่อการรับมือกับปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ¹
- ชุมชนและสมาชิกชุมชนในพื้นที่เป้าหมายมีสุขภาพที่ดีขึ้น เช่น ลดความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรป่าชายเลนและทรัพยากรชายฝั่ง มีความมั่นคงทางด้านอาหารมากขึ้น ฯลฯ²
- มีแผนชุมชนด้านป้องกันการกัดเซาะ การบริหารจัดการระบบนิเวศป่าชายเลนและทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเล ที่บรรจุไว้ในแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยน้ำขาวตามข้อบัญญัติองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น
- ได้ฐานข้อมูล 3 เรื่อง คือ ระบบนิเวศป่าชายเลน พลังงาน และทรัพยากรธรรมชาติชายฝั่งทะเลของชุมชนบ้านเปรี๊ตใน ซึ่งชุมชนจะสามารถใช้ข้อมูลในระบบฐานข้อมูลประกอบการวางแผนทางในการจัดการระบบนิเวศป่าชายเลนชุมชนบ้านเปรี๊ตใน การพัฒนาพลังงานหมุนเวียนของชุมชน และติดตามการเปลี่ยนแปลงของทรัพยากรและสภาวะแวดล้อม
- มีการใช้อุปกรณ์จากพลังงานหมุนเวียนมากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ทดแทนรูปแบบการใช้พลังงานฟอสซิลที่มีอยู่เดิม ได้แก่ เตาชีวมวลที่ใช้ภายในครัวเรือนอย่างน้อยจำนวน 120 ครัวเรือน ทดแทนการใช้เตาก๊าซหุงต้ม การติดตั้งการผลิตกระแสไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์เพื่อใช้ในการสูบน้ำและกักน้ำอย่างน้อย 20 ราย การสาธิตติดตั้งโซลาเซลล์ในอาคารศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเปรี๊ตใน 1 แห่ง
- เกิดช่างชุมชนในการจัดทำเตาชีวมวล การติดตั้งโซลาเซลล์ที่สามารถนำไปใช้ประกอบเป็นอาชีพได้อย่างน้อยหมู่บ้านละ 10 คนจากทั้ง 5 หมู่บ้านของตำบลห้วยน้ำขาว
- สื่อข้อมูลเพื่อเผยแพร่ โมเดลจำลองผลงานทางวิชาการจำนวนอย่างน้อย 3 ชิ้นงาน จดหมายข่าว เว็บไซต์ เอกสารทางวิชาการอย่างน้อย 3 เรื่อง
- เยาวชนสามารถพัฒนาทักษะภายใต้กิจกรรมของศูนย์เรียนรู้ กิจกรรมภาคีเครือข่าย การจัดทำสื่อจดหมายข่าว เว็บไซต์ จำนวนอย่างน้อย 3 โรงเรียน

¹ ความเข้มแข็งของชุมชนต่อการรับมือปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศในที่นี้หมายถึง ชุมชนมีข้อมูลและความรู้ มีความสามารถและความพร้อมมากขึ้น ต่อการวางแผนและดำเนินกิจกรรมทั้งในด้านการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และด้านการปรับตัวเพื่อรองรับและลดผลกระทบจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศ ทั้งนี้ ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในหัวข้อนี้จะทำการกำหนดร่วมกันระหว่างทีมวิจัยด้านวิชาการและทีมวิจัยของชุมชน

² การประเมินตัวชี้วัดความสำเร็จในหัวข้อนี้ จะใช้ตัวชี้วัดที่ได้กำหนดขึ้นจากกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยใช้ตัวชี้วัดด้านสุขภาพตามเป้าหมาย 10 ปีของ สสส. เป็นกรอบในการพิจารณากำหนด และให้สมาชิกในชุมชนเป็นผู้ร่วมประเมินผลลัพธ์ความสำเร็จที่เกิดขึ้น

8. รายนามคณะกรรมการวิจัยและที่ปรึกษาประจำโครงการ

ชื่อ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง
1. ท่านผู้หญิง ดร.สุชาวัลย์ เสถียรไทย	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	ที่ปรึกษาโครงการ
2. รศ.ดร.นิรมล สุธรรมกิจ	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ที่ปรึกษาโครงการ
3. อ.ดร.อนิณ อรุณเรืองสวัสดิ์	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ที่ปรึกษาโครงการ
4. อ.ดร.ชโลธร แก่นสันติสุขมงคล	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	ที่ปรึกษาโครงการ
5. คุณผ่องศรี อินทสุวรรณ	กลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ จังหวัดตราด	ที่ปรึกษาโครงการ
6. ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	ผู้จัดการโครงการ
7. รศ.ดร.มณฑล จำเริญฤกษ์	คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	นักวิจัย
8. ผศ.ดร.ลดาวลัย พวงจิตร	คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์	นักวิจัย
9. ดร.สมภาพ รุ่งสุภา	สถาบันวิจัยทรัพยากรทางน้ำ จุฬาฯ	นักวิจัย
10. ดร.สายจิตร ว่าจะนะ	นักวิจัยอิสระ	นักวิจัย
11. อ.นนท์ นุชหมอน	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	นักวิจัย
12. อ.ลอยลม ประเสริฐศรี	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	นักวิจัย

.....

โครงการ “การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ สู่รูปแบบเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ”

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ที่ผ่านมา การพัฒนาประเทศได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาอุตสาหกรรมเป็นภาคหลักในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและพัฒนาประเทศ ซึ่งมีนโยบายสนับสนุนต่างๆ อาทิ การสร้างแรงจูงใจเพื่อตั้งฐานการผลิตภาคอุตสาหกรรมภายในประเทศ ผลของการพัฒนาทางอุตสาหกรรม นอกจากจะทำให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีการจ้างงาน แต่ก็ได้ส่งผลกระทบต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และสุขภาพอย่างกว้างขวางต่อชุมชน

นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน เป็นตัวอย่างหนึ่งของปัญหาผลกระทบจากนโยบายการพัฒนาที่เกิดขึ้นตามนโยบายกระจายการพัฒนาความเจริญไปสู่ภูมิภาคโดยใช้อุตสาหกรรมเป็นตัวนำ โดยไม่คำนึงถึงศักยภาพและความพร้อมรับมือของชุมชนที่จะต้องเผชิญกับสภาวะการมีอุตสาหกรรมเข้ามาแทรกซึมในวิถีชีวิตชุมชน สถาบันธรรมชาติเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ลงพื้นที่ศึกษานิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูน³ โดยทำการสำรวจสภาพพื้นที่และจัดประชุมสัมภาษณ์ผู้มีส่วนได้เสีย อาทิ ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบลในบริเวณรอบๆ นิคมอุตสาหกรรม กลุ่มผู้ใช้แรงงาน พบว่า การพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่รอบบริเวณนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือจังหวัดลำพูนในปัจจุบันชุมชนบริเวณรอบๆของนิคมอุตสาหกรรมลำพูน ยังคงได้รับผลกระทบในหลายด้านทั้งปัญหาน้ำทิ้งจากนิคมฯ การจัดการขยะและกากของเสียจากอุตสาหกรรม รวมทั้งปัญหาผลกระทบในด้านสังคม ผลกระทบด้านสุขภาพของแรงงาน ฯลฯ นอกจากนี้ข้อสังเกตที่ได้จากการลงพื้นที่ศึกษาพบว่าการนิคมอุตสาหกรรมฯ จ.ลำพูน ที่แม้จะมียุทธศาสตร์การพัฒนาพื้นที่ฯ ตามนโยบายการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ แต่ยังไม่สามารถไปถึงเป้าหมายที่กำหนดได้เนื่องด้วยยังขาดการทำงานเชื่อมประสานการทำงานกันทั้งระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) กลุ่มแรงงาน และภาคประชาสังคม ทำให้เกิดความไม่ไว้วางใจต่อการทำงานของนิคมฯลำพูน อาทิ เรื่องการจัดการขยะ การลักลอบปล่อยน้ำเสียของโรงงาน ด้านอาชีวอนามัยและความปลอดภัยของผู้ใช้แรงงาน ส่งผลให้เกิดช่องว่างการสื่อสารระหว่างนิคมฯ กับท้องถิ่นในเรื่องของการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม สังคมและสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องตามผลการศึกษาของสถาบันธรรมรัฐ⁴ ในโครงการธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมที่ผ่านมา ในประเด็นที่ระบุไว้ถึงการทำงานของหน่วยงานระดับท้องถิ่น ซึ่งเป็นหน่วยงานปฏิบัติ ว่าจะมีลักษณะการทำงานของแผนงานโครงการที่มา

³ การลงพื้นที่รอบนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จ.ลำพูน เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2556

⁴ สุธาวัลย์ เสถียรไทย และคณะ (2546) โครงการธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ระยะที่หนึ่ง และระยะที่สอง.สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม.เสนอต่อสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

จากส่วนกลางที่ลงปฏิบัติในพื้นที่ มักจะทำให้หน่วยงานในระดับท้องถิ่นขาดการมีส่วนร่วมและขาดความเข้าใจในนโยบายและแผนงานโครงการนั้นๆ แม้ว่าในปัจจุบันผู้ทำหน้าที่กำหนดนโยบายจะมีความพยายามสร้างกลไกการทำงานแบบบูรณาการในเชิงพื้นที่ก็ตาม แต่กลไกดังกล่าวยังเป็นกลไกและเครื่องมือการบริหารที่สนองนโยบายการพัฒนาจากส่วนกลางเป็นสำคัญ ซึ่งไม่เพียงพอและยังขาดประสิทธิภาพ เนื่องจากแผนงานโครงการอาจจะไม่ได้สนองความต้องการของคนในพื้นที่โดยตรง ประกอบกับในพื้นที่ยังมีกลไกการบริหารของท้องถิ่นอยู่ แต่ยังไม่ได้รับการเสริมสร้างศักยภาพเท่าที่ควร การเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะ ประเด็นปัญหาของการพัฒนาอุตสาหกรรมในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐในทุกกระดับมักจะขาดการสื่อสาร สร้างความเข้าใจในข้อมูลที่ต้องการกับชุมชนในพื้นที่ ซึ่งก่อให้เกิดความหวาดระแวงและไม่ไว้วางใจ

ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรม ได้เกิดแนวคิดการพัฒนา “เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ” (Eco-industrial Town) ขึ้น เพื่อเป็นรูปแบบการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืนบนพื้นฐานความสมดุลของ เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม สังคม ความสอดคล้องกับกฎหมาย และความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี ด้วยการลดการใช้ทรัพยากรและพลังงานหรือการใช้ทรัพยากรและพลังงานให้คุ้มค่า และลดการปลดปล่อยของเสียให้เหลือน้อยที่สุด พร้อมกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิต ตลอดจนได้รับการยอมรับจากชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตชุมชน และสิ่งแวดล้อมโดยรอบและโดยรวม ด้วยหลักการความร่วมมือพึ่งพากันของผู้ประกอบการอุตสาหกรรม ผู้พัฒนานิคมอุตสาหกรรมหน่วยงานรัฐท้องถิ่น และชุมชน เพื่อมุ่งสู่ประโยชน์ส่วนรวมร่วมกัน

การพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ เป็นแนวคิดที่ใช้หลักการออกแบบระบบอุตสาหกรรมให้มีลักษณะคล้ายระบบนิเวศวิทยาตามธรรมชาติ ด้วยหลักการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน และดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืนเป็นสำคัญ ปัจจุบันมีหลายประเทศนำแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ยั่งยืน โดยมีกลยุทธ์ นโยบายและแผนการพัฒนาที่แตกต่างกันขึ้นกับบริบทของประเทศนั้น อาทิ แนวคิดการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของธนาคารโลก ที่เรียกว่า Eco Cities² ที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อสร้างโอกาสและมูลค่าเพิ่มจากการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยคำนึงถึงทุกภาคส่วน นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างของประเทศเดนมาร์ก ที่สร้างวงจรหรือเครือข่ายการแลกเปลี่ยนพลังงานในระหว่างผู้ประกอบการด้วยกันและระหว่างชุมชนโดยรอบ ภายใต้แรงผลักดันของการลดต้นทุนโดยการแสวงหารายได้จากผลผลิตของเสีย กระทั่งประชาชนและผู้บริหารเมืองตระหนักถึงผลประโยชน์ทางสภาพแวดล้อม ประเทศสวีเดน ที่ใช้หลักการ The Hammarby Model โดยอาศัยหลักการบริหารจัดการนวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์ทางเทคโนโลยี 3 ประการ ได้แก่ การผลิตและใช้พลังงาน การบริหารจัดการขยะและของเสีย และการบริหารจัดการน้ำ เยอร์มัน ที่เน้นการสร้างระบบเศรษฐกิจแบบครบวงจร (Circular Economy) โดยมองผ่านกระบวนการพัฒนาทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการของเสีย ขณะที่ญี่ปุ่นที่มีแนวคิดตามหลักการมุ่งเน้นการมีของเสียเป็นศูนย์ (Towards Zero Waste) เน้นการปล่อยมลพิษตามหลัก 3Rs รวมถึงประเทศจีนที่มีนโยบายเร่งรัดการพัฒนา

เศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง โดยส่งเสริมแนวคิดเศรษฐกิจแบบครบวงจร ที่มีการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร และพลังงานอย่างเหมาะสมและเป็นวงจรปิด⁵ เป็นต้น

โดยสรุปแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่ประเทศต่างๆ นำมาประยุกต์ใช้นั้นได้มีทั้งแนวคิดของการพัฒนาที่มองผ่านแนวคิดการมีส่วนร่วมของสังคม การสร้างระบบเศรษฐกิจแบบครบวงจร การลดการใช้พลังงาน และของเสียตามหลัก 3Rs การใช้ทรัพยากรร่วมกันที่เกิดจากความตระหนักของสาธารณชนต่อการใช้ทรัพยากรและการประกอบการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มากขึ้น โดยยึดหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนเพื่อให้เกิดสมดุลระหว่างเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคมตามบริบทของประเทศนั้น

ปัจจุบันประเทศไทยได้กำหนดให้ “เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ” เป็นหนึ่งในยุทธศาสตร์ของประเทศ พ.ศ.2556-2561 คือยุทธศาสตร์ว่าด้วยการเติบโตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth) โดยมีประเด็นหลัก คือ การพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศเพื่อความยั่งยืน ซึ่งการนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (กนอ.)⁶ เป็นหน่วยงานแรกที่ได้พยายามนำแนวคิดการพัฒนาอุตสาหกรรมเชิงนิเวศมาปฏิบัติด้วยการดำเนินการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเครือข่ายโดยนำแนวคิดหลักการเชิงนิเวศ อันหมายถึงนิเวศวิทยา (Ecology) และเศรษฐกิจ (Economy) มาประยุกต์ใช้ โดยมีขอบเขตของการเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ได้แก่

ระดับโรงงาน จะเข้าสู่การเป็นอุตสาหกรรมสีเขียว (Green Industry: GI) ระดับ GI 1 – GI 5 ตามเกณฑ์ของกระทรวงอุตสาหกรรม

ระดับนิคมอุตสาหกรรม จะพัฒนาเชิงพื้นที่ด้วยความร่วมมือกับเครือข่ายทั้งโรงงาน ชุมชน และ หน่วยงานส่วนท้องถิ่นเป็น “นิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศและเครือข่าย” หรือ “เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ” (Eco Industrial Estate & Networks)

ระดับท้องถิ่น เทศบาล อบต. อบจ. ที่มีนิคมอุตสาหกรรมตั้งอยู่ จะพัฒนาในด้านต่างๆ ของท้องถิ่น ควบคู่กันไปกับภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นหลักในการสร้างความเจริญทางเศรษฐกิจของท้องถิ่นนั้นๆ สู่การเป็น “เมืองน่าอยู่ คู่อุตสาหกรรม” (Eco Industrial Town)

ระดับจังหวัด จะต้องพัฒนาในทุกๆ ภาคส่วนให้เข้าสู่ความยั่งยืน ได้แก่ เกษตรยั่งยืน ประมงยั่งยืนท่องเที่ยวยั่งยืน และอุตสาหกรรมยั่งยืน เป็นต้น เพื่อเป็น “เมืองน่าอยู่ เมืองยั่งยืน” (Eco City)

โดย กนอ. กำหนดเป้าหมายยกระดับนิคมอุตสาหกรรม 15 แห่ง เข้าสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ภายในปี พ.ศ.2557 และนิคมอุตสาหกรรมที่เปิดดำเนินงานแล้วทั้งหมดจะเข้าสู่การเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ โดยมีการจัดทำแผนแม่บท และเริ่มดำเนินงานตามแผนแม่บท ภายในปี พ.ศ.2562 โดยนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ได้ถูกกำหนดให้เป็นเมืองอุตสาหกรรมนิเวศเช่นเดียวกัน

⁵ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (2553) แผนแม่บทการยกระดับนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือสู่เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ (Eco Industrial Estate & Networks).

⁶ การนิคมอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (2555) ข้อกำหนดคุณลักษณะและเกณฑ์ตัวชี้วัดการเป็น “เมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ”

นอกจากนี้ กนอ. ยังได้พัฒนาตัวชี้วัดที่นำมาสู่การจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ 9 แผน ประกอบด้วย กระบวนการจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ, ศึกษา/สำรวจสถานภาพปัจจุบันของนิคมฯ, เปรียบเทียบสถานภาพกับตัวชี้วัด, สกัด 5 ด้าน (มิติสิ่งแวดล้อม 3 ด้านและมิติอื่น 2 ด้าน) เพื่อเป็นทิศทางการพัฒนาระดับนิคมฯ อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน, ศึกษาความต้องการของผู้มีส่วนได้-ส่วนเสียโดยกระบวนการมีส่วนร่วม, สรุปลักษณะภาพ ศักยภาพในการพัฒนาและความสอดคล้องกับความต้องการของภาคส่วนต่างๆ กับ Road Map 5 ด้านของการพัฒนา, สรุประยะต้นพัฒนาใน 5 ด้านพร้อมกลยุทธ์ และเป้าหมาย, แผนแม่บท 5 ปี แผนปฏิบัติการประจำปี และ สุดท้ายคือ การรับฟังความคิดเห็น/จัดทำแผนแม่บท

อย่างไรก็ตาม การพัฒนานิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูนให้สามารถเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ จำเป็นต้องอาศัยกลไกการจัดการโดยอาศัยหลักธรรมาภิบาล เพราะจากผลการศึกษาของสถาบันธรรมาภิบาล ที่ได้ดำเนินงานวิจัย⁷ ในพื้นที่รอบบริเวณนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน พบว่า นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมของไทยที่ผ่านมา มีการแยกส่วนระหว่างนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมกับนโยบายสิ่งแวดล้อม ประกอบกับการขาดธรรมาภิบาลในการจัดการสิ่งแวดล้อมอุตสาหกรรมในระดับพื้นที่ ดังนั้นหากนิคมอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจะพัฒนาให้เกิดขึ้นได้นั้น สิ่งสำคัญคือการพัฒนาศักยภาพและเสริมสร้างความเข้าใจของชุมชน อันจะช่วยให้เกิดกระบวนการพัฒนารูปแบบความร่วมมือในระดับองค์กรที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่เมืองลำพูนให้ไปสู่ความเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ โดยเฉพาะการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นองค์กรสำคัญที่จะต้องเข้าใจและพัฒนาศักยภาพไปพร้อมกับการพัฒนาเชิงอุตสาหกรรม โดยกำหนดเป้าหมายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ได้เข้ามามีบทบาทร่วมแก้ไขปัญหาและผลักดันนโยบายที่ให้ความสำคัญต่อปัญหาและผลกระทบจากนิคมอุตสาหกรรม เนื่องจากเป็นองค์กรที่มีอำนาจและหน้าที่หลายด้านที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น แต่ยังมีขาดขีดความสามารถและศักยภาพในการดำเนินงานที่เพียงพอ ซึ่งสามารถนำมาพัฒนาปรับปรุงการจัดทำตัวชี้วัดตามแผนแม่บทในประเด็นการสรุปลักษณะภาพ ศักยภาพในการพัฒนาและความสอดคล้องกับความต้องการของภาคส่วนต่างๆ กับ Road Map 5 ด้านของการพัฒนา ตามทิศทางการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อศึกษาและปรับปรุงแผนแม่บทเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ที่นำไปสู่การพัฒนารูปแบบเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในพื้นที่
- เพื่อพัฒนารูปแบบความร่วมมือในการจัดองค์กรที่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่เมืองลำพูน (Lumpoon's communities and local governments Model) สำหรับระบบการบริหาร

⁷ อ่างแล้วใน สุชาวัลย์ เสถียรไทย และคณะ (2546)

จัดการเขตพื้นที่ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมและเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนไปสู่ความเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ

- เพื่อศึกษาและทบทวนตัวชี้วัดเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศให้มีความเหมาะสมตามหลักวิชาการ บนพื้นฐานแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลและการพัฒนาที่ยั่งยืน
- เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน และสังเคราะห์เงื่อนไขและปัจจัยในการผลักดันให้เกิดเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ โดยสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- ศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานเรื่องเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ แนวคิด การพัฒนา รูปแบบ การบริหารจัดการองค์กร ตัวชี้วัดเรื่องเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศจาก แผนแม่บทของ กนอ. ตลอดจนตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศเพื่อทบทวน แนวคิดในประเด็นคุณลักษณะสำคัญ เงื่อนไขความสำเร็จ ปัญหา และอุปสรรคของการ ดำเนินงาน
- จัดประชุมทำความเข้าใจเป้าหมายการดำเนินงานเรื่องเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ แนวคิด การ พัฒนา รูปแบบ และการจัดการองค์กรกับ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ภาค วิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน ภายใต้การมีธรรมาภิบาล
- จัดประชุมกลุ่มเฉพาะกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคธุรกิจ ภาควิชาการ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อนำเสนอ ผลการทบทวนแนวคิดการพัฒนาเรื่องเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ การปรับปรุงชุดตัวชี้วัด เรื่องเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ ที่นำไปสู่การปรับปรุงแผนแม่บทอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูนที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชนในพื้นที่
- วิเคราะห์และปรับปรุงแผนแม่บทอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ องค์กร ชุดตัวชี้วัดเรื่องเมือง อุตสาหกรรมเชิงนิเวศ นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ที่นำไปสู่การพัฒนา รูปแบบเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการของ ประชาชนในพื้นที่
- จัดประชุมกับร่วมกับตัวแทนชุมชน ตัวแทน อบต. ในพื้นที่ และเจ้าหน้าที่ของนิคม อุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน และในพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมซึ่งเป็นพื้นที่นำร่องของ การดำเนินงานเรื่องเมืองอุตสาหกรรมนิเวศเพื่อทำการศึกษาเปรียบเทียบและนำมาใช้เป็น แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมนิเวศของจังหวัดลำพูน

- จัดประชุมกับตัวแทนชุมชน ตัวแทน อบต. และเจ้าหน้าที่ของนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน และของนิคมอุตสาหกรรมอื่น เพื่อร่วมกันสังเคราะห์เงื่อนไขและปัจจัยในการผลักดันให้เกิดเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศให้เกิดผลในทางปฏิบัติ และขยายผลไปยังพื้นที่อื่น
- จัดประชุมเพื่อนำเสนอผลการศึกษาและจัดทำข้อเสนอแนวทางการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ กรณีนิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน
- วิเคราะห์และปรับปรุงข้อเสนอจากผลการจัดประชุม
- จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- แผนแม่บทเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน ที่ได้รับการปรับปรุงให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่
- รูปแบบความร่วมมือในการจัดองค์กรที่เหมาะสมกับสภาพของพื้นที่เมืองลำพูน (Lumpoon's communities and local governments Model) สำหรับระบบการบริหารจัดการเขตพื้นที่ภายใต้กรอบแนวคิดเรื่องธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมและเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนไปสู่ความเป็นเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ
- การปรับปรุงตัวชี้วัดเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศให้มีความเหมาะสมตามหลักวิชาการเพิ่มเติมมิติด้านธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาที่ยั่งยืน
- การปรับปรุงกระบวนการทบทวนจัดทำแผนแม่บทเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ นิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือ จังหวัดลำพูน
- ข้อเสนอแนะเงื่อนไขและปัจจัยในการผลักดันให้เกิดเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศเพื่อขยายผลไปยังพื้นที่อื่นๆ

5. หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณ

- สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

6. ระยะเวลาโครงการ

- 18 เดือน (กรกฎาคม 2557 - มกราคม 2559)

7. รายนามคณะกรรมการและที่ปรึกษาประจำโครงการ

ชื่อ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง
1. ท่านผู้หญิง ดร.สุธาวลัย เสถียรไทย	มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	ที่ปรึกษาโครงการ
2. รศ.ดร.ชยันต์ ต้นดีวิศดาการ	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	หัวหน้าโครงการ และนักวิจัย
3. ดร.อนิณ อรุณเรืองสวัสดิ์	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	นักวิจัย
4. ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	นักวิจัย
5. อ.ไพสิฐ พาณิชย์กุล	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	นักวิจัย
6. อ.ทรงพันธ์ ตันตระกูล	คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	นักวิจัย

.....

โครงการ “แผนงานพัฒนาธรรมาภิบาลและนวัตกรรมด้านนโยบายสาธารณะ สิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับสุขภาพเพื่อการปฏิรูปประเทศ”

1. ความเป็นมา หลักการและเหตุผล

ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ทั้งในแง่ความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อม คุณภาพสิ่งแวดล้อม ความขัดแย้งระหว่างนโยบายและโครงการพัฒนาในด้านต่างๆ ของภาครัฐและภาคเอกชนกับการดูแลปกป้องสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติโดยองค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กรชุมชน เป็นปัญหาที่มีแนวโน้มที่มีความรุนแรงในระดับที่สูงขึ้น ปัญหาดังกล่าวมีผลกระทบทั้งโดยตรงและทางอ้อมต่อการดูแลคุ้มครอง “สุขภาพ” ทั้งในด้านสุขภาพทางกาย ทางจิต และทางสังคม นับเป็นปัจจัยเสี่ยงที่สำคัญเรื่องหนึ่งต่อการมีสุขภาพที่ดี

สาเหตุสำคัญส่วนหนึ่งของปัญหาดังกล่าวเนื่องมาจาก กระบวนการกำหนด “นโยบายสาธารณะ”⁸ ด้านสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับสุขภาพ ยังขาด “ระบบธรรมาภิบาล” ซึ่งมีขอบเขตความหมายรวมถึงความโปร่งใส การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง การไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อน และมีความพร้อมรับผิดชอบของผู้กำหนดนโยบายและองค์กรที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังมีสาเหตุสำคัญอีกส่วนหนึ่งเนื่องจากเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่ในปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ระบบการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA/ EHIA) กฎหมายเครื่องมือทางเศรษฐศาสตร์ ฯลฯ เป็นเครื่องมือที่ไม่สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงของระดับความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อม ความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ประชาชนมีความตื่นตัวและจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ต้องการมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับที่สูงกว่าการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น

การที่จะสร้างให้เกิดระบบธรรมาภิบาลดังกล่าวต้องกำหนดเป็นข้อบัญญัติไว้ในกฎหมายหลายฉบับที่เกี่ยวข้อง เป็นการกำหนดกรอบแนวทาง ขั้นตอน และวิธีปฏิบัติของหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ด้านการบริหารจัดการ การกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะเดียวกัน ต้องมีการปฏิรูป พัฒนาและสร้างนวัตกรรมด้านกระบวนการ และเครื่องมือที่ใช้ในการตัดสินใจกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับสุขภาพ

ในกรณีระบบ EIA และEHIA ซึ่งถูกใช้เป็นเครื่องมือหลักสำคัญที่ใช้การตัดสินใจนโยบายสาธารณะและโครงการพัฒนาที่มีผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่มีประโยชน์อย่างมากต่อการประเมินผลกระทบในด้านต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการทำโครงการพัฒนา รวมทั้งผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและด้านสุขภาพ เพื่อแสวงหาแนวทาง มาตรการในการป้องกันหรือลดผลกระทบอย่างเหมาะสม ถูกต้องตามหลักวิชาการและสามารถปฏิบัติได้จริง อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันมีปัญหาความขัดแย้งเกี่ยวกับรายงาน EIA และ EHIA ในระดับที่มีความเสี่ยงที่จะเกิดความรุนแรงในหลายกรณี การ

⁸ นโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม หมายความว่า ความรวมถึง นโยบาย แผนงาน โครงการ มาตรการ และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติ

ทำรายงาน EIA/ EHIA ไม่ได้ได้รับความเชื่อถือและยอมรับจากชุมชน องค์กรพัฒนาเอกชน และ นักวิชาการจำนวนมากอันที่จริงปัญหาดังกล่าว เป็นปัญหาที่สะสม เรื้อรังมาในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา มีหลายกรณีที่สะท้อนถึงความจำเป็นที่ต้องปฏิรูปโครงสร้างและระบบการจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ เช่น กรณีโรงไฟฟ้าหินกรูดบ่อนอก กรณีโรงเหล็กบางสะพาน กรณีนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุด กรณีเหมืองแร่ทองคำ จ.เลย ฯลฯ อาจกล่าวได้ว่า การทำรายงาน EIA/EHIA ซึ่งเป็นเครื่องมือที่มีวัตถุประสงค์เพื่อหาทางป้องกันและลดผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม ได้กลายเป็นเครื่องมือที่กลายเป็นกับดักของความขัดแย้งในตัวเอง มีชุมชนในหลายพื้นที่ปฏิเสธ คัดค้านไม่ยอมให้มีการศึกษา EIA/EHIA ในพื้นที่

ในช่วงที่ผ่านมา มีความพยายามแก้ไขปัญหามาของการจัดทำรายงาน EIA/ EHIA ในแต่ละประเด็นปัญหามาเป็นระยะ อย่างไรก็ตาม ปัญหาของการทำรายงาน EIA/EHIA ในปัจจุบัน ไม่สามารถแก้ไขได้แบบการแก้ไขทีละจุด แบบปะผุ จำเป็นต้องปฏิรูปในเชิงโครงสร้างและระบบ เป็นการ “รื้อ-สร้าง” ทั้งระบบ ตั้งแต่การจัดทำ การพิจารณา การติดตามตรวจสอบ ในอดีตที่ผ่านมา ทั้งหน่วยงานภาครัฐและภาคประชาชนได้มีความพยายามปฏิรูประบบการจัดทำรายงาน EIA/EHIA มาหลายครั้งแต่ยังไม่ประสบ ในกระแสของการปฏิรูปประเทศไทยครั้งนี้ นับเป็นโอกาสสำคัญของการผลักดัน ขับเคลื่อน การปฏิรูปโครงสร้างและระบบการจัดทำรายงาน EIA /EHIA โดยหลักการสำคัญของการปฏิรูป คือ สร้างระบบธรรมาภิบาล ทั้งในแง่สร้างโปร่งใส สร้างการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย ป้องกันมิให้เกิดปัญหาการทับซ้อนของผลประโยชน์ และสร้างระบบการตรวจสอบถ่วงดุลระหว่างภาคีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการจัดวางบทบาทและความสัมพันธ์ทางอำนาจหน้าที่ระหว่างองค์กร ผู้มีส่วนที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ องค์กรภาครัฐภาคประชาชน ชุมชน องค์กรอิสระสิ่งแวดล้อม และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และการออกแบบระบบติดตามตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มีการปฏิบัติตามมาตรการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพที่ระบุไว้ในรายงาน EHIA ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการทำรายงาน EHIA

นอกจากการ “รื้อ-สร้าง” ระบบ EIA/EHIA แล้ว จำเป็นต้องมีการพัฒนา สร้างนวัตกรรมด้านเครื่องมือเพื่อการตัดสินใจนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับสุขภาพไปพร้อมกันด้วย ตัวอย่างเช่น การประเมินสิ่งแวดล้อมเชิงยุทธศาสตร์ หรือ SEA เนื่องจากจะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้กระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ การวางแผนพัฒนาพื้นที่ การพัฒนาเศรษฐกิจรายสาขา และการกำหนดนโยบายการพัฒนาในด้านต่างๆ อยู่บนพื้นฐานแนวคิดการพัฒนาที่ยั่งยืน มีการประเมินศักยภาพด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ สังคมและเทคโนโลยี มีการคิดวิเคราะห์ทางเลือกของการพัฒนา ประเมินผลกระทบทั้งด้านบวกและด้านลบของทางเลือกต่างๆ อย่างรอบด้าน ที่สำคัญ จะเป็นอีกเครื่องมือหนึ่งที่ช่วยป้องกันและลดความขัดแย้งที่จะเกิดขึ้นในระดับโครงการ

เนื่องจากปัญหาที่กล่าวถึงข้างต้นเป็นปัญหาในเชิงโครงสร้างและระบบ การเปลี่ยนแปลงแก้ไขจึงทำได้ยาก มีแรงต้านทานสูง ไม่สามารถผลักดันแก้ไขให้เกิดผลสำเร็จได้โดยการดำเนินงานขององค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือ การทำงานร่วมกันเป็นเครือข่ายระหว่างองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นการเสริมพลัง (Synergy) ระหว่างองค์กรและเครือข่าย และสร้างพลังร่วมทางสังคม จากพลังประชาชนในสังคมในฐานะที่เป็นผู้ใช้ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และเป็นผู้ก่อให้เกิดมลพิษ ปัญหาสีสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ แต่ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา องค์กรภาคประชาสังคมส่วน

ใหญ่ที่ทำงานด้านสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร มีงานที่แยกทำงานเฉพาะของตนเอง เป็นงานในเชิงเจาะลึก ต่อประเด็นปัญหาแต่ละด้าน เช่น ด้านทรัพยากรน้ำ ด้านพลังงาน ด้านเหมืองแร่ ด้านมลพิษสิ่งแวดล้อม ด้านที่ดินและป่า ฯลฯ แต่ขาดกลไกความร่วมมือ การประสานงานที่จะเสริมพลังในระดับเพียงพอต่อการสร้างความเปลี่ยนแปลง ผลักดันการปฏิรูปในเชิงโครงสร้างและระบบให้เกิดขึ้นได้จริง

ดังนั้น ในกระแสเรียกร้องและความตื่นตัวของการปฏิรูปประเทศในทุกมิติที่เกิดขึ้นในช่วงเวลานี้ เป็นช่วงจังหวะสำคัญที่หน้าต่างแห่งโอกาสเปิดกว้างต่อการผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลง เกิดการปฏิรูปในระดับโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม โดยอาศัยการสังเคราะห์องค์ความรู้ การสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับเครื่องมือที่ช่วยในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อม และการสร้างพลังงานร่วมทางสังคมที่ร่วมขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูป นำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมที่มีธรรมาภิบาลและช่วยเสริมสร้างสุขภาวะที่ดี

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อการปฏิรูปกระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ในการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับสุขภาพ
- เพื่อสร้างพลังร่วมทางสังคมที่หนุนเสริม และร่วมขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปประเทศด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับสุขภาพ

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- การรื้อ-สร้าง (De & Re-Construct) โครงสร้างและระบบรายงานวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (EIA-EHIA) เพื่อสร้างเสริมระบบธรรมาภิบาล : การรื้อสร้างระบบการจัดทำ การพิจารณา และการติดตามตรวจสอบรายงาน EIA/ EHIA ทั้งระบบ ทั้งในเชิงโครงสร้าง องค์กร และขั้นตอน กระบวนการที่เกี่ยวข้อง
- การติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามรายงาน EIA⁹ : สร้างนวัตกรรมของระบบและกลไกติดตามการปฏิบัติตามมาตรการลดผลกระทบต่างๆ ที่กำหนดไว้ในรายงาน EIA/EHIA ที่ผ่านความเห็นชอบแล้ว (EIA Monitoring) โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคที่เกี่ยวข้องและภาคประชาชนเพื่อให้มีการปฏิบัติจริงในพื้นที่โครงการ

⁹ ได้แยกเรื่องการติดตามตรวจสอบการปฏิบัติตามรายงาน EIA ออกเป็นหัวข้อเฉพาะ เนื่องจากเป็นงานที่เป็นจุดคานงัดสำคัญ ต้องการให้เกิดความก้าวหน้าโดยไม่ต้องผูกโยงไว้กับการรื้อ-สร้าง ระบบ EIA/ EHIA ทั้งระบบ และเมื่อเกิดความก้าวหน้าที่เป็นรูปธรรมของงานในส่วนนี้ ก็สามารถนำไปใช้ขยายความชัดเจนของการปฏิรูป EIA/ EHIA ในเชิงระบบได้

- การผลักดันใช้การประเมินสิ่งแวดล้อมระดับยุทธศาสตร์ (SEA) : สร้างองค์ความรู้ และสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวย (Enabling Environment) การนำ SEA ไปดำเนินการ อย่างถูกต้อง เกิดประโยชน์ เชื่อมโยงกับกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะ
- การจัดการแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดจากเมืองและอุตสาหกรรม¹⁰
- การปรับแก้กฎหมายด้านสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับสุขภาพ : การปรับปรุง พัฒนากฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เป็นเครื่องมือและกรอบกติการ่วมกันของสังคมในการ ป้องกัน จัดการแก้ไขปัญหาด้านมลพิษอุตสาหกรรม และด้านสิ่งแวดล้อมเมืองได้อย่างมี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และมีหลักการและเนื้อหาที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล
- การยกร่างจัดทำบทบัญญัติที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมและสุขภาพใน รัฐธรรมนูญฉบับใหม่

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ความก้าวหน้าของการปฏิรูปกระบวนการกำหนดนโยบายสาธารณะด้านสิ่งแวดล้อมที่ เชื่อมโยงกับด้านสุขภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการปฏิรูปในด้านเครื่องมือ ด้านกระบวนการ และด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้อง
- การขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศโดยการมี ส่วนร่วมของประชาชนอย่างมีความหมาย (Meaningful Participation)

5. หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณ

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

6. ระยะเวลาโครงการ

- 24 เดือน (สิงหาคม 2557 - กรกฎาคม 2559)

¹⁰ การรื้อ-สร้าง ระบบ EIA – EHIA และการผลักดันใช้ SEA จะมีผลสนับสนุนต่อการจัดการแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิด จากเมืองและอุตสาหกรรมด้วย

7. รายนามคณะที่ปรึกษาและที่ปรึกษาประจำโครงการ

ชื่อ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง
1. ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	ผู้จัดการแผนงาน
2. คุณรัตนาภรณ์ อาณาประโยชน์	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	ผู้ช่วยผู้จัดการ แผนงาน

.....

โครงการ “ขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปโดยพลังทางสังคม”

1. หลักการและเหตุผล

ปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองและทางสังคมที่เกิดขึ้นในช่วงประมาณทศวรรษที่ผ่านมา และปะทุกลายเป็นความขัดแย้งในระดับวิกฤติในช่วงปลายปี 2556 ต่อเนื่องถึงช่วงกลางปี 2557 ได้ก่อให้เกิดกระแสความตื่นตัวและการเรียกร้องจากหลายฝ่ายในเรื่องการปฏิรูปประเทศ เพื่อเป็นการแก้ไขสาเหตุรากฐานของปัญหาความขัดแย้งที่เกิดขึ้น เป็นการป้องกันมิให้วงจรความขัดแย้งเกิดขึ้นวนเวียนเหมือนดังเช่นในอดีต

จากรายงานของคณะกรรมการอิสระตรวจสอบและค้นหาความจริงเพื่อการปรองดองแห่งชาติ (คอป., 2555) ได้วิเคราะห์และชี้ให้เห็นว่าในช่วงระยะเริ่มแรกของความขัดแย้ง หรือระยะปมเพาะความขัดแย้งนั้น ปัจจัยที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งมีหลายปัจจัย และมีความโยงใยสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อน ไม่ได้มีมูลเหตุใดเพียงลำพังที่เป็นปัจจัยหลัก เนื่องจากความขัดแย้งที่เกิดขึ้นมีการก่อตัวปมเพาะ และปะทุเป็นวงจรที่ต่อเนื่องยาวนาน และมีปัจจัยที่หลากหลาย สำหรับปัญหาความไม่เท่าเทียมกันเชิงโครงสร้างเศรษฐกิจและสังคมที่เกิดขึ้นในสังคมไทยมีปัจจัยที่สำคัญเกี่ยวข้อง 6 ปัจจัย ได้แก่ ความแตกต่างระหว่างสังคมเมืองและชนบท ความแตกต่างระหว่างภาคเกษตรกรรมกับภาคอุตสาหกรรม การครอบครองทรัพยากรที่ไม่เท่าเทียม การกระจายรายได้ที่ไม่เป็นธรรม นโยบายและกลไกของรัฐที่ไม่สามารถสร้างความเป็นธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมได้ และการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินกระบวนการยุติธรรมที่ไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรม ปัจจัยเหล่านี้ทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมกันเชิงโครงสร้างในสังคม ทำให้สังคมไทยมี 2 ชั้น ได้แก่ “ชนชั้นผู้ปกครอง” ที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจ ซึ่งเป็นผู้ครอบครองปัจจัยการผลิตและมีอำนาจทางการเมือง กับ “ชนชั้นผู้อยู่ใต้ปกครอง” หรือประชาชนที่ด้อยโอกาสในลักษณะของสัมพันธภาพเชิงอำนาจที่ไม่เท่าเทียมกัน ปัญหาความไม่เท่าเทียมกันนี้ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งในสังคม แต่ความขัดแย้งยังไม่ปรากฏอาการและไม่แสดงออกถึงความรุนแรงเพราะยังมีโครงสร้างทางสังคม เช่น วัฒนธรรมการเมืองแบบไทยๆ การต่อรองอำนาจและผลประโยชน์ที่ลงตัวในกลุ่มชนชั้นนำ บทบาทของรัฐเป็นแบบรัฐสงเคราะห์ เป็นต้น ทำหน้าที่ในการรักษาสมดุลทางอำนาจระหว่างทั้งสองชนชั้น ต่อเมื่อสังคมไม่สามารถจัดการความขัดแย้งได้อย่างเหมาะสม เมื่อมีปัจจัยอื่นเป็นตัวกระตุ้น เช่น การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางเศรษฐกิจในยุคโลกาภิวัตน์ ความตื่นตัวเรื่องสิทธิความเป็นพลเมืองจากรัฐธรรมนูญ 2540 ฯลฯ ประกอบกับกลไกจัดการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งด้อยประสิทธิภาพ ความขัดแย้งจึงยกระดับไปสู่ระดับการช่วงชิงอำนาจและการเกิดความรุนแรงในที่สุดดังนั้น การป้องกันมิให้ความขัดแย้งขยายตัวและยกระดับไปสู่การเกิดความรุนแรงจำเป็นต้องมุ่งแก้ไขปัจจัยต่างๆ ที่เป็นรากเหง้าของปัญหาความขัดแย้งตั้งแต่ในระดับเริ่มต้นและระยะปมเพาะ ซึ่งปัจจัยต่างๆ เหล่านี้ก็คือประเด็นการปฏิรูปหัวข้อต่างๆ ที่มีกระแสเรียกร้องอยู่ในเวลานี้

ในช่วงเวลานี้ นับเป็นโอกาสสำคัญของการผลักดัน ขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทยให้เกิดความก้าวหน้า เนื่องจากมีความตื่นตัวอย่างมากของภาคประชาสังคม ทุกฝ่ายเห็นความจำเป็นของการเดินหน้าปฏิรูปเพื่อเป็นการแก้ไขสาเหตุรากฐานของปัญหาความขัดแย้งทางการเมืองและทางสังคมของประเทศไทย แม้ว่าในอนาคตอันใกล้จะได้มีการจัดตั้ง “สภาปฏิรูป” ขึ้นโดยธรรมนูญชั่วคราว เพื่อเป็นกลไกระดับชาติที่ขับเคลื่อนการปฏิรูป อย่างไรก็ดี เพื่อให้การปฏิรูปครั้งนี้เกิดความก้าวหน้าและมีโอกาสสูงที่จะได้รับผลสำเร็จ และไม่ให้น้ำต่างแห่งโอกาสการปฏิรูปครั้งนี้สูญหายไป จำเป็นต้องมีองค์ความรู้ในหลากหลายสาขาอย่างบูรณาการ และจำเป็นต้องมีพื้นที่ทางสังคมและพื้นที่ทางการเมืองที่เปิดกว้างให้ทุกฝ่าย ทุกกลุ่มการเมืองได้มีส่วนร่วมอย่างมีความหมายในกระบวนการปฏิรูป และมีกลไก กิจกรรมที่สามารถรองรับความตื่นตัว ความต้องการมีส่วนร่วมของพลเมือง เพื่อให้เกิดพลังทางสังคมที่จะหนุนเสริมกระบวนการปฏิรูปของประเทศให้ประสบความสำเร็จ

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- ขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปประเทศไทยให้เกิดความก้าวหน้าโดยฐานพลังทางสังคม และฐานองค์ความรู้
- สร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ทุกกลุ่มสีทางการเมือง และสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อกระบวนการปฏิรูป

3. วิธีดำเนินการวิจัย

- สร้างพื้นที่การมีส่วนร่วมที่คู่ขนานกลไกระดับชาติ (**Parallel Platform**) : เป็นการสร้างขยายพื้นที่การมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมในกระบวนการปฏิรูปเปิดกว้าง รองรับ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เพื่อนำความตื่นตัว ความต้องการปฏิรูปของประชาชน มาเป็นพลังทางสังคมที่เสริมหนุนและผลักดันการปฏิรูปให้เกิดความก้าวหน้า เป็นการทำงานคู่ขนานไปกับการดำเนินงานของ “สภาปฏิรูป”
- ติดตามและให้ข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ (**Constructive Watchdog**) : เป็นบทบาทด้านการติดตามความก้าวหน้าของกลไกการดำเนินงานปฏิรูปในระดับชาติที่จะจัดตั้งขึ้น โดยในบางโอกาสอาจมีข้อท้วงติงและข้อเสนอแนะเพื่อให้การดำเนินงานของกลไกในระดับชาติเป็นประโยชน์ต่อการปฏิรูปอย่างเต็มที่มากที่สุด

4. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ชุดข้อเสนอเรื่องหัวข้อและแนวทางการปฏิรูป 8 เรื่อง ที่จะนำเสนอต่อสาธารณะ และเสนอต่อสภาพปฏิรูป ได้แก่ การปฏิรูปการเมือง การปฏิรูปเศรษฐกิจ การปฏิรูประบบราชการ การปฏิรูปกระบวนการยุติธรรม การปฏิรูปปัญหาคอร์รัปชัน การปฏิรูปฐานทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม การปฏิรูประบบเกษตรกรรม และการปฏิรูประบบการศึกษา
- ชุดความรู้เพื่อสนับสนุนการปฏิรูป 8 เรื่อง ที่ได้จากการสังเคราะห์องค์ความรู้ที่มีอยู่ และการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม
- ข้อเสนอร่างกฎหมายทั้งที่เป็นการปรับปรุงกฎหมายที่มีอยู่ และการจัดทำร่างกฎหมายใหม่เพื่อการปฏิรูปในหัวข้อต่างๆ ตัวอย่างเช่น ร่างพระราชบัญญัติสิทธิชุมชนเพื่อการจัดการฐานทรัพยากร ร่างพระราชบัญญัติธนาคารที่ดิน ร่างพระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ร่างพระราชบัญญัติด้านการปฏิรูปการศึกษา ร่างพระราชบัญญัติสถาบันระบบเกษตรกรรมยั่งยืน เป็นต้น
- ชุดสื่อหลากหลายรูปแบบเพื่อการสื่อสารฯ ใช้เป็นเครื่องมือสนับสนุนการขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูป
- เครือข่ายภาคีภาคประชาสังคมด้านการปฏิรูปที่ทำงานเสริมพลังกันเพิ่มขึ้น ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ
- เครือข่ายนักวิชาการที่ทำงานสนับสนุนกระบวนการปฏิรูป 8 เรื่อง
- เวทีความคิดเพื่อการปฏิรูปทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค และกิจกรรมปฏิรูปรูปแบบต่างๆ เพื่อสร้างเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนอย่างมีความหมาย (Meaningful Participation) ในกระบวนการปฏิรูป

5. หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณ

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการเสริมสุขภาพ (สสส.)

6. ระยะเวลาโครงการ

- 22 เดือน (กันยายน 2557 - มิถุนายน 2559)

7. รายนามคณะกรรมการวิจัยและที่ปรึกษาประจำโครงการ

ชื่อ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง
1. บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	ผู้รับผิดชอบโครงการ
2. คุณรัตนาภรณ์ อาณาประโยชน์	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	ผู้ประสานงานโครงการ

.....

โครงการขับเคลื่อนและเสริมสร้างศักยภาพ ภายหลังข้อตกลงใหม่ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

1. หลักการและเหตุผล

การประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศครั้งที่ ๒๑ ภาคีได้มีข้อตกลงใจอย่างเป็นทางการเป็นเอกฉันท์เห็นชอบความตกลงปารีส (Paris Agreement) โดยความตกลงดังกล่าวจะมีผลบังคับใช้หากจำนวนรัฐภาคีให้สัตยาบันครบ ๕๕ ประเทศ และครอบคลุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกร้อยละ ๕๕ ของปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโลก ทั้งนี้ ได้มีประเทศต่าง ๆ ให้สัตยาบันครบตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้แล้วตั้งแต่วันที่ ๕ ตุลาคม ๒๕๕๙ เป็นผลให้ความตกลงปารีสมีผลใช้บังคับเมื่อวันที่ ๔ พฤศจิกายน ๒๕๕๙ ในขณะที่มีจำนวนประเทศภาคีสมาชิกรวม ๑๑๕ ประเทศ (ข้อมูลถึงวันที่ ๓ ธันวาคม ๒๕๕๙)¹¹ ความตกลงปารีสเป็นความตกลงที่จะมาแทนที่พิธีสารเกียวโต โดยมีความแตกต่างจากพิธีสารเกียวโตในประเด็นหลัก ดังนี้ (๑) ความตกลงปารีสครอบคลุมการดำเนินงานของทั้งประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา (๒) ความตกลงปารีสครอบคลุมการดำเนินงานทั้งด้านการลดก๊าซเรือนกระจก การปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสนับสนุนทางการเงิน การพัฒนาและถ่ายทอดเทคโนโลยี การเสริมสร้างศักยภาพของประเทศกำลังพัฒนา และความโปร่งใสในการดำเนินงานและการให้การสนับสนุน ในขณะที่พิธีสารเกียวโตมุ่งเน้นเฉพาะการลดก๊าซเรือนกระจก (๓) ความร่วมมือในการลดก๊าซเรือนกระจกภายใต้ความตกลงปารีสมีรูปแบบเป็น bottom-up approach กล่าวคือ ให้ภาคีเป็นผู้เสนอเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมได้เอง ซึ่งต่างจากการกำหนดเป้าหมายในระบัพันธกรณีที่ ๑ ของพิธีสารเกียวโต

เนื่องจากความตกลงปารีสมีความครอบคลุมและกำหนดพันธกรณีเพิ่มเติมให้แก่ทั้งประเทศพัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา จึงจำเป็นที่ประเทศไทยต้องเตรียมความพร้อมให้แก่หน่วยงานและภาคส่วนต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สามารถถอดวัตตามพันธกรณีในความตกลงปารีสได้ โดยมีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมเพื่อให้หน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องมีแนวทางในการสร้างความพร้อมดังกล่าวอย่างรอบด้าน โดยคำนึงถึงบริบทของการเตรียมการภายในประเทศและการเตรียมการภายในอนุภูมิภาคอาเซียนอย่างสอดคล้องกัน ครอบคลุมถึงการขับเคลื่อนข้อเสนอการมีส่วนร่วมที่ประเทศไทยได้ประกาศเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจก ร้อยละ ๒๐-๒๕ จากกรณีปกติ ในปี ค.ศ. ๒๐๓๐ การเตรียมความพร้อมของประเทศเชิงกลไก การจัดการ และศักยภาพ เพื่อรองรับและสอดคล้องกับกลไกความร่วมมือระยะยาวภายใต้กรอบอนุสัญญาฯ และความตกลงปารีส รวมถึงการเตรียมความพร้อมเพื่อยกระดับให้ประเทศไทยเป็นผู้นำหรือศูนย์กลางของอนุภูมิภาคอาเซียนในการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างเป็นรูปธรรม

ในการนี้ จึงได้มีการจัดทำและดำเนินโครงการขับเคลื่อนและเสริมสร้างศักยภาพภายหลังข้อตกลงใหม่ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ซึ่งจะมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน

¹¹ http://unfccc.int/paris_agreement/items/9444.php

ของประเทศไทยในการแก้ไขปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศร่วมกับประชาคมโลก ภายใต้กรอบอนุสัญญาฯ และกรอบความตกลงปารีส รวมถึงเป็นไปตามบริบทและแนวทางการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงปารีส
- เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสาระสำคัญของความตกลงปารีสให้แก่ภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง

3. เป้าหมาย (เชิงผลผลิต)

- (ร่าง) แผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงปารีส ที่เป็นรูปธรรมและหน่วยงาน/ภาคส่วนที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการได้อย่างชัดเจน
- การประชุมสัมมนาเพื่อเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับความตกลงปารีส และบทบาทการดำเนินงานของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ครอบคลุมทุกภาคส่วน ได้แก่ ภาคประชาชน ภาคเอกชน ภาคราชการ และภาคการเมือง
- สื่อสำหรับการถ่ายทอดความตกลงปารีสที่ง่ายต่อความเข้าใจ อาทิ แผ่นภาพอินโฟกราฟิกส์ (Infographics) แผ่นพับความรู้ย่อ เอกสารชุดความรู้ วิกิทัศน์ขนาดสั้น และ web page เป็นต้น

4. แนวคิดการดำเนินการ

แนวคิดของการดำเนินโครงการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ ประกอบด้วย

- การศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาสาระของความตกลงปารีสในมิติต่างๆ อย่างรอบด้าน โดยเฉพาะในส่วนที่มีนัยสำคัญและผลเชื่อมโยงกับประเทศไทย เพื่อเป็นพื้นฐานในการยกร่างแผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงปารีส และการจัดทำสื่อสำหรับการเผยแพร่และการถ่ายทอดความตกลงปารีสที่ถูกต้อง
- การมีกรอบแนวคิดว่าการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของประเทศไทยเป็นโอกาสในการปรับยุทธศาสตร์การพัฒนาเศรษฐกิจและการพัฒนาประเทศไปสู่ทิศ

ทางการพัฒนาที่ยั่งยืนมากขึ้น เป็นการสร้างประโยชน์ในหลายด้านควบคู่กัน (Multiple Benefits) การดำเนินงานมีทั้งมิติด้านการลงทุน การสร้างรายได้ การรักษาขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้า และการลดความสูญเสียจากผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในอนาคต

- การยกร่างแผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงปารีส โดยพิจารณาความเชื่อมโยงและความสอดคล้องกับการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในด้านต่างๆ ที่สำคัญ เช่น ร่างยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๒ แผนการขับเคลื่อนเป้าหมายเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนหลังปี ค.ศ.๒๐๑๕ เป็นต้น
- การสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในกิจกรรมต่างๆ ของกระบวนการศึกษาและดำเนินโครงการ เพื่อเป็นการสร้างความเข้าใจร่วมกัน สร้างการมีส่วนร่วม ทำให้ร่างแผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงปารีสเป็นที่ยอมรับ และได้รับความร่วมมือสนับสนุนในขั้นการนำแผนไปสู่การปฏิบัติ และเป็นรูปแบบและช่องทางในการสื่อสารข้อมูลและความเข้าใจที่ถูกต้องไปยังผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอีกทางหนึ่งด้วย

5. ขอบเขต ขั้นตอน และวิธีการดำเนินการ

- ศึกษาและทบทวนความตกลงปารีส ข้อตัดสินใจจากการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมถึงข้อมูลอื่นๆ ที่จำเป็นและเกี่ยวข้อง และวิเคราะห์สิ่งที่ประเทศไทยต้องเตรียมการ รวมถึงโอกาส ข้อจำกัด และ/หรือข้อควรระวังสำหรับประเทศไทยในการเตรียมการเพื่ออนุวัติตามความตกลงปารีส ทั้งการเตรียมการภายในประเทศและการเตรียมการในระดับอนุภูมิภาคอาเซียน โดยจัดการประชุมหารือระหว่างหน่วยงานที่เข้าร่วมกระบวนการเจรจากรอบความตกลงปารีสตามความเหมาะสม
- จัดประชุมสัมมนาเผยแพร่ความตกลงปารีส และแนวทางการดำเนินโครงการขับเคลื่อนและเสริมสร้างศักยภาพภายหลังจากข้อตกลงใหม่ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พร้อมกับรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงแนวทางการดำเนินโครงการต่อไป โดยให้มีผู้เข้าร่วมประชุมไม่ต่ำกว่า ๑๐๐ คน ประกอบด้วยหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ องค์กรระหว่างประเทศ ภาคประชาสังคม และภาคเอกชน
- รวบรวมการดำเนินงานในปัจจุบันของหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการเตรียมการของประเทศ ในข้อ ๑) และความเห็นเพิ่มเติมจากการประชุมในข้อ ๒) รวมถึงวิเคราะห์อุปสรรคปัญหา ข้อติดขัด และความต้องการในการพัฒนาหรือปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้นจาก

ปัจจุบัน โดยจัดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานและภาคส่วนหลักที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและครอบคลุม

- จัดลำดับความสำคัญของสิ่งที่ประเทศต้องเตรียมการตามที่ได้ศึกษาวิเคราะห์ในข้อ ๑) และ ๓) โดยกำหนดหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการจัดลำดับความสำคัญดังกล่าว รวมถึงกำหนดระยะเวลาในการดำเนินงานที่สอดคล้องกับการดำเนินงานของกลไกและข้อตกลงใจภายใต้กรอบอนุสัญญาฯ และความตกลงปารีส และความร่วมมืออื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยคำนึงถึงความสอดคล้องกับการดำเนินงานภายใต้นโยบายและแผนที่เกี่ยวข้องของประเทศด้วย
- ยกร่างแผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงปารีส ครอบคลุมทั้งการเตรียมการภายในประเทศและการเตรียมการในระดับอนุภูมิภาคอาเซียน โดยระบุหน่วยงานและภาคส่วนรับผิดชอบหลักแต่ละเรื่องอย่างชัดเจน พร้อมทั้งเสนอแนะระยะเวลาการดำเนินงาน และเป้าหมายในแต่ละระยะ (milestones) ที่เหมาะสม โดยจัดให้มีกระบวนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานและภาคส่วนหลักที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและครอบคลุม
- จัดประชุมสัมมนาเผยแพร่ความตกลงปารีส และ (ร่าง) แผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงปารีส ที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมจากหน่วยงานและภาคส่วนหลักที่เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและครอบคลุมแล้ว ตามข้อ ๕) เพื่อรับฟังข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในวงกว้าง โดยกำหนดกลุ่มเป้าหมายให้ครอบคลุมกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ภาคประชาชนและประชาสังคม ภาคราชการ และภาคการเมือง และให้มีผู้เข้าร่วมประชุมโดยรวมไม่ต่ำกว่า ๕๐๐ คน
- ประมวลผลและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้รับจากการประชุมตามข้อ ๖) และปรับปรุง (ร่าง) แผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงปารีส
- จัดทำสื่อสำหรับการเผยแพร่และถ่ายทอดความตกลงปารีสที่ง่ายต่อความเข้าใจ ตัวอย่างเช่น แผ่นภาพอินโฟกราฟิกส์ (Infographics) แผ่นพับความรู้ย่อ เอกสารชุดความรู้ วิดีทัศน์ขนาดสั้น web page และสื่ออื่นๆ ตามความเหมาะสม โดยจัดให้มี digital files ของสื่อต่างๆ ที่สามารถแก้ไขข้อมูลได้ภายหลัง และจัดพิมพ์เป็นเอกสาร ๔ สี ตามความเหมาะสม
- จัดทำเอกสารประกอบการประชุมและเอกสารสรุปการประชุมทุกครั้งที่มีการจัดการประชุม
- เข้าร่วมการประชุมคณะทำงาน คณะอนุกรรมการ คณะกรรมการและการประชุมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง (หากมี) เพื่อชี้แจงสาระและกระบวนการจัดทำ (ร่าง) แผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของประเทศไทยในการดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงปารีส
- การสื่อสารสร้างความเข้าใจกับหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานภายใต้กรอบความตกลงปารีส โดยได้มีการจัดการประชุม ONEP/EU/GSEI road show ใน ๕ ภูมิภาคทั่วประเทศ และการจัดสัมมนาที่กรุงเทพฯ ดังนี้

ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๕๙ จังหวัดเชียงใหม่
 ครั้งที่ ๒ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๕๙ จังหวัดชลบุรี
 ครั้งที่ ๓ วันที่ ๑๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙ จังหวัดขอนแก่น
 ครั้งที่ ๔ วันที่ ๒๙ กรกฎาคม ๒๕๕๙ จังหวัดสงขลา
 ครั้งที่ ๕ วันที่ ๒ สิงหาคม ๒๕๕๙ พระนครศรีอยุธยา
 ครั้งที่ ๖ วันที่ ๑๖ สิงหาคม ๒๕๕๙ กรุงเทพมหานคร

6. หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณ

- สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)

7. ระยะเวลาการดำเนินการ

- เมษายน 2559 – พฤศจิกายน 2559

8. รายนามคณะนักวิจัยและที่ปรึกษาประจำโครงการ

ชื่อ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง
1. บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	ผู้รับผิดชอบ โครงการ
2. รศ.ดร.ชยันต์ ดันดีวิเสตการ	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	นักวิจัย
3. รศ.ดร.จักรกฤษณ์ กวরণัน	สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	นักวิจัย
4. นายธีรชัย เกื้อเกตุ	สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย	นักวิจัย

.....

โครงการวิจัย

โครงการวิจัยที่อยู่ระหว่างดำเนินงาน จำนวน 2 โครงการ

- โครงการปรับปรุงดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย
- โครงการการพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนภายใต้หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม : กรณีพื้นที่ปฏิบัติการจังหวัดน่าน

โครงการปรับปรุงดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย

1. หลักการและเหตุผล

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ได้ดำเนินการประเมินผลกระทบจากการพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติมาตั้งแต่แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 (พ.ศ.2540-2544) ซึ่งได้ปรับการพัฒนาสู่แนวคิด คนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา ทั้งในฐานะผู้มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนา และเป็นผู้ได้รับประโยชน์หรือผลกระทบโดยตรงจากการพัฒนา ดังนั้น สศช. จึงได้พัฒนา “ดัชนีความอยู่ดีมีสุข” เพื่อเป็นเครื่องมือประเมินผลกระทบการพัฒนาที่เกิดขึ้นกับคน ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 อย่างเป็นองค์รวมครอบคลุมทุกมิติของการดำรงชีวิต ทั้งสุขภาพอนามัย ความรู้ ชีวิตการทำงาน รายได้และการกระจายรายได้ รวมทั้งสภาพแวดล้อมในการดำรงชีวิตของคน ทั้งชีวิตครอบครัว สภาพแวดล้อม และการบริหารจัดการที่ดี และในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 9 (พ.ศ.2545-2549) สศช. ได้พัฒนาเครื่องมือในการวัดผลกระทบจากการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจ ได้แก่ ดัชนีเศรษฐกิจเข้มแข็ง และดัชนีชี้วัดการพัฒนาที่ยั่งยืน เพื่อวัดผลกระทบจากการพัฒนาในด้านเศรษฐกิจและด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม นอกเหนือจากผลกระทบที่เกิดจากตัวคนด้วย

ต่อมาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 (พ.ศ.2550 -2554) วิสัยทัศน์และเป้าประสงค์หลักในการพัฒนาประเทศมุ่งสู่การสร้างการอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย การใช้ดัชนีความอยู่ดีมีสุขเป็นเครื่องมือวัดผลกระทบการพัฒนาจึงไม่เพียงพอ เนื่องจากขอบเขตของนิยามความสุขได้ขยายจากมิติของการดำรงชีวิตและแนวปฏิบัติของปัจเจกบุคคลไปสู่ระดับครอบครัว ชุมชน และสังคมไทย รวมทั้งการวัดในด้านจิตใจ คุณธรรม จริยธรรม ความถูกต้องดีงามต่างๆ สศช. จึงได้ขยายแนวคิดการพัฒนาจากดัชนีความอยู่ดีมีสุขมาเป็น “ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย” ที่กำหนดองค์ประกอบของความอยู่เย็นเป็นสุขที่กว้างขวางครอบคลุมมากขึ้นทั้งการมีสุขภาวะ ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง เศรษฐกิจเข้มแข็งและเป็นธรรม สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศสมดุล และสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล ดำเนินการบนพื้นฐานการมีส่วนร่วมและเห็นพ้องต้องกันของภาคีการพัฒนาที่เกี่ยวข้อง เป็นเครื่องมือบ่งชี้สถานะของประเทศ แนวโน้มการเปลี่ยนแปลง และใช้ประเมินผลกระทบของการพัฒนาประเทศที่มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้กำหนดวิสัยทัศน์การพัฒนาให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ด้วยความเสมอภาค เป็นธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง จึงยังคงสามารถใช้ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขซึ่งสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการวัดผลกระทบจากการพัฒนา แต่อย่างไรก็ตาม ในช่วงของแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 10 สังคมไทยต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น สศช. จึงได้ดำเนินการทบทวนและปรับปรุงดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยให้มีความเหมาะสม ชัดเจน สามารถสะท้อนผลการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฉบับที่ 10 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 (2560-2564) จัดทำขึ้นในบริบทของสถานะประเทศที่ได้รับผลจากการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ อาทิ เป้าหมายด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนในกรอบสหประชาชาติ (Sustainable Development Goals : SDGs) การเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุทั้งของประเทศไทยและของโลก เทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงและบ่อยครั้งมากขึ้น เศรษฐกิจโลกที่มีความผันผวนและมีการแข่งขันรุนแรงขึ้น ความเหลื่อมล้ำทางสังคมและความเป็นเมืองที่ขยายมากขึ้น โดยมีกรอบวิสัยทัศน์ที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดทิศทางการพัฒนาที่มุ่งสู่การเปลี่ยนผ่านประเทศไทยจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง มีความมั่นคง และยั่งยืน สังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ดังนั้น ดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยชุดเดิมจึงอาจไม่เพียงพอต่อการใช้ประเมินผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 จึงมีความจำเป็นต้องจัดทำและดำเนินโครงการปรับปรุงดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย เพื่อการพัฒนาและปรับปรุงดัชนีชี้วัดการพัฒนา เพื่อให้สามารถวัดผลกระทบที่เกิดจากการพัฒนาในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 ได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ตรงกับความเป็นจริง

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อพัฒนาดัชนีชี้วัดผลกระทบจากการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ให้มีความชัดเจนและสมบูรณ์ เป็นเครื่องมือในการติดตามประเมินผลกระทบการพัฒนาที่มีประสิทธิภาพ
- เพื่อจัดทำระบบข้อมูลสำหรับตัวชี้วัดภายใต้ดัชนีที่พัฒนาขึ้น ทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ ให้สามารถใช้ในการติดตามประเมินผลและรายงานผลได้ทันต่อสถานการณ์ และมีประสิทธิภาพ

3. เป้าหมาย

- พัฒนาดัชนีสำหรับประเมินผลกระทบการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12
- จัดทำระบบข้อมูลสำหรับการประเมินผลกระทบการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12
- เผยแพร่ดัชนีสำหรับการประเมินผลกระทบการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12

4. ขอบเขตการศึกษา

- ศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งแนวคิดในเรื่องความสุข วิธีการพัฒนาดัชนี และตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมทั้งการวิจัย
- กำหนดกรอบแนวคิด นิยามของความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย องค์ประกอบหลัก และย่อย ประเด็นการวัด ตัวชี้วัด และเกณฑ์มาตรฐานในแต่ละองค์ประกอบให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 รวมทั้งกำหนดวิธีการคำนวณตัวชี้วัดแต่ละตัวและตัวชี้วัดรวม (Composite Index)
- ปรับปรุงและพัฒนาตัวชี้วัดที่สะท้อนแนวทางการพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 อย่างถูกต้องและชัดเจน พร้อมทั้งจัดประชุมระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิและภาคีการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบหลัก
- จัดทำระบบข้อมูลสำหรับการใช้ดัชนีและตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้นในการประเมินผลกระทบแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 พร้อมทั้งทดสอบตัวชี้วัดโดยการแทนค่าข้อมูลลงในตัวชี้วัด และจัดทำรายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยโดยใช้ตัวชี้วัดชุดใหม่
- จัดทำคู่มือการจัดทำดัชนีสำหรับการประเมินผลกระทบการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12 และการใช้ดัชนีในการติดตามประเมินผลกระทบการพัฒนาตามแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12
- จัดประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเผยแพร่ดัชนีที่พัฒนาขึ้น และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหาอุปสรรคต่างๆ ในการประเมินผลกระทบการพัฒนา โดยเชิญผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนา ดัชนีการประเมินผลการพัฒนาประเทศ และผู้แทนหน่วยงานที่จะให้ข้อมูลที่ใช้ในการประเมิน รวมทั้งผู้แทนหน่วยงานที่จะใช้ประโยชน์จากดัชนีที่พัฒนาขึ้น เข้าร่วมการประชุม

5. วิธีการศึกษา

- ศึกษาทบทวนเอกสาร งานวิจัย ข้อมูลทุติยภูมิที่เกี่ยวข้อง เพื่อการรวบรวมข้อมูล องค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ทั้งแนวคิด วิธีการพัฒนาดัชนีและตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ
- จัดทำกรอบแนวคิดการศึกษา กลไกในการบริหารงาน แผนการดำเนินโครงการ กระบวนวิธีการศึกษา ขั้นตอน กิจกรรมการดำเนินงานและแผนการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด และผลการศึกษาเบื้องต้น
- กำหนดกรอบแนวคิดของความอยู่เย็นเป็นสุข นิยามขององค์ประกอบหลักและย่อย รวมทั้งประเด็นการวัดของแต่ละองค์ประกอบ ให้สอดคล้องกับประเด็นการพัฒนาสำคัญในแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 12

- จัดประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group) ครั้งที่ 1 เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และภาคีการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบหลัก อาทิ ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล
- กำหนดตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ วิธีการคำนวณและเกณฑ์มาตรฐานของตัวชี้วัดแต่ละตัว และวิธีการคำนวณดัชนีรวม (Composite Index)
- จัดทำระบบข้อมูลสำหรับการประเมินผลกระทบการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 และทดสอบตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น
- จัดประชุมกลุ่มเฉพาะ (Focus Group) ครั้งที่ 2 เพื่อระดมความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิ และภาคีการพัฒนาในแต่ละองค์ประกอบหลัก อาทิ ด้านเศรษฐกิจ สังคม ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล
- จัดทำคู่มือการจัดการและการใช้ดัชนีสำหรับการประเมินผลกระทบการพัฒนาฯ รวมทั้งจัดทำรายงานสถานการณ์ความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทยโดยใช้ตัวชี้วัดชุดใหม่
- จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อเผยแพร่ดัชนีที่พัฒนาขึ้น และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ปัญหา อุปสรรคต่างๆ ในการประเมินผลกระทบการพัฒนา

6. หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณ

- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

7. ระยะเวลาการดำเนินการ

- พฤศจิกายน 2559 – กันยายน 2560

8. รายนามคณะนักวิจัยและที่ปรึกษาประจำโครงการ

ชื่อ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง
1. ศาสตราจารย์สุริชัย หวันแก้ว	มูลนิธิธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	หัวหน้าโครงการ
2. บัณฑิต เศรษฐศิโรตม์	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	นักวิจัย
3. อ.ชล บุนนาค	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	นักวิจัย
4. ผศ.ดร.พรเทพ เบญญาอภิกุล	คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	นักวิจัย

ชื่อ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง
5. ดร.พงษ์พันธ์ บัณฑิตสกุลชัย	สถาบันการขนส่ง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	นักวิจัย
6. ดร.สุรางค์รัตน์ จำเนียรพล	สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	นักวิจัย
7. นางสาวธีรดา ศุภะพงษ์	Centre for Humanitarian Dialogue(HD)	นักวิจัย

.....

โครงการการพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชน ภายใต้หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม : กรณีพื้นที่ปฏิบัติการ จังหวัดน่าน

1. ความเป็นมาและความสำคัญ

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12¹² ได้มีการประเมินว่าประเทศไทยยังคงประสบปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจากทรัพยากรถูกนำไปใช้ในการพัฒนาจำนวนมากก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมอย่างต่อเนื่องและเกิดปัญหาความขัดแย้งในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติมากขึ้น เป็นอุปสรรคต่อแนวทางการพัฒนาประเทศ โดยสาเหตุสำคัญคือ การขาดธรรมาภิบาล ซึ่งมีผลการประเมินผ่านดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย ซึ่งองค์ประกอบสังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาลอยู่ในระดับที่ต้องเร่งแก้ไข ซึ่งสภาวะดังกล่าว ได้ส่งผลกระทบต่อโยงไปสู่ปัญหาการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ทรัพยากรระหว่างกลุ่มคน โดยเฉพาะในระดับชุมชน ในขณะเดียวกัน พบว่าความเข้มแข็งของชุมชนมีแนวโน้มที่ดีขึ้น โดยชุมชนสามารถแก้ปัญหาและสนองตอบความต้องการของชุมชนได้ดีขึ้น โดยมีกระบวนการจัดทำแผนชุมชนที่ครอบคลุมทุกพื้นที่และบูรณาการเป็นแผนเชื่อมโยงกับแผนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในหลายๆพื้นที่ความร่วมมือที่เกิดขึ้นดังกล่าวนำไปสู่การสร้างกฎกติกา การจัดตั้งเป็นองค์กรและวางระบบการบริหารจัดการปัญหาการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีหลายภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วม ตั้งแต่การวางแผน การระดมทุนทั้งที่อยู่ในรูปของเม็ดเงินและทุนในลักษณะอย่างอื่นเช่นแรงงาน หรือพลังของเครือข่ายต่างๆ มีการพบปะจัดประชุมติดตามประเมินผลเป็นระยะอย่างต่อเนื่องและในประการสำคัญ มีบางพื้นที่ด้วยการข้ามพ้นข้อจำกัดภายในชุมชนและหันหน้าสร้างความร่วมมือกันในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมทำให้เกิดการแสวงหาทางออกที่ผู้คนในชุมชนอยู่รอดอย่างน้อยจนปัจจัยสี่ สภาพธรรมชาติพื้นกลับคืนมา ซึ่งมีกรณีตัวอย่างที่เป็นนวัตกรรมทางสังคมในหลายๆพื้นที่ อาทิเช่น การสร้างกฎระเบียบของชุมชนในการจัดการพื้นที่ป่าตามแนวทางวัฒนธรรมประเพณีให้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของระบบกฎหมายของรัฐ โครงการนาแลงป่า ฯลฯ เป็นต้น

จังหวัดน่านเป็นตัวอย่างพื้นที่หนึ่ง ที่พบว่า ปัจจุบัน มีการบุกรุกพื้นที่ป่าต้นน้ำเพื่อทำการเกษตร โดยมีแนวโน้มที่เพิ่มมากขึ้น และยังไม่สามารถยับยั้งปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งชุมชนในพื้นที่มีข้อขัดแย้งในเรื่องขอบเขตพื้นที่ทำกินกับหน่วยงานภาครัฐที่ทำหน้าที่ในการดูแลรักษาป่า¹³ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่มีผลต่อปัญหาความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในด้านความพยายามเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ได้มีการรวมตัวกันระหว่างชุมชนร่วมกันทำเครือข่ายชุมชน

¹² สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, เอกสารประกอบการระดมความคิดเห็น ทิศทางการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อมฉบับที่ 12

¹³ รายงานการปฏิบัติงาน-เรื่อง "...การจัดทำข้อมัญญัติท้องถิ่นว่าด้วยการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคม บนรากฐานวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นน่านตามวาระจังหวัดน่าน และ โครงการรักษ่าน่าน..."

ในพื้นที่จังหวัดน่านเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และที่ดินทำกิน ซึ่งได้รับการสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณ องค์ความรู้ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคม ทำให้สามารถยกระดับการดำเนินการเพื่อสำรวจปัญหาในชุมชนไปสู่การจัดทำแผนชีวิตชุมชนทั้งตำบล ตลอดจนได้การจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นเพื่อการจัดการทรัพยากรสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานของวัฒนธรรมท้องถิ่น มีการพัฒนากฎระเบียบกติกาและข้อบังคับต่างๆ เช่น เรื่อง การจัดการที่ดิน น้ำ ป่า ปลา สัตว์ป่า ขยะ แวกไฟ และ ฯลฯ ขึ้นอยู่กับบริบทของปัญหาและความต้องการของชุมชนท้องถิ่นนั้นๆ โดยยึดพื้นที่และวิถีวัฒนธรรมท้องถิ่นของกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆภายใต้กระบวนการมีส่วนร่วมของท้องถิ่น ในกรณีของพื้นที่จังหวัดน่าน ซึ่งมีตำบลอยู่ทั้งสิ้น 99 ตำบล คณะกรรมการการจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตและสังคมที่ยั่งยืนจังหวัดน่าน ตามวาระสร้างเมืองน่านห้าอยู่คู่ป่าต้นน้ำ ภาคประชาชนจังหวัดน่าน ตั้งเป้าหมายในการดำเนินการในระยะแรกเพื่อขับเคลื่อนให้เกิดระบบการวางแผนการ และการตราข้อบัญญัติของท้องถิ่นในพื้นที่เป้าหมาย 34 ตำบล ในปัจจุบันนี้การดำเนินการของคณะทำงานฯได้ขับเคลื่อนผลักดันให้พื้นที่ตำบลเป้าหมายสามารถบัญญัติและประกาศใช้ข้อบัญญัติท้องถิ่นไปแล้วจำนวน 25 ตำบล ซึ่งในพื้นที่ที่เหลือก็อยู่ในแผนการดำเนินการในระยะต่อไป

อย่างไรก็ดี เพื่อการยกระดับประสิทธิภาพและสร้างความเชื่อมั่นของหน่วยงานภาครัฐและสังคมต่อแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน จึงจำเป็นต้องมีการสำรวจข้อมูล การพัฒนาสร้างชุดตัวชี้วัดภายใต้หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ซึ่งประกอบด้วยหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เพื่อใช้เป็นกรอบในการประเมินผลการดำเนินงานของชุมชน และการประเมินผลสำเร็จของการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนที่มีผลต่อการลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมทางสังคม รวมทั้งจะเป็นการเสริมศักยภาพในการบริหารจัดการให้กับชุมชนโดยใช้ประโยชน์จากระบบฐานข้อมูลที่ชุมชนช่วยกันจัดเก็บ ติดตาม และประเมินผล มาใช้ในการปรับปรุงระบบการบริหารจัดการให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลตามหลักธรรมาภิบาล

2. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- เพื่อพัฒนาตัวชี้วัดการประเมินผลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม
- เพื่อสำรวจและประเมินผลการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม

3. ขอบเขตการศึกษา

- ศึกษาทบทวนกรอบแนวคิดภายใต้หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม และศึกษาเชื่อมโยงกับข้อบัญญัติตำบลของชุมชน แผนการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- การจัดทำแบบสำรวจเก็บข้อมูลชุมชน โดยมีประเด็นคำถามหลัก 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับชุมชนท้องถิ่นในการจัดการทรัพยากร อาทิ โครงสร้างและครัวเรือน การถือครองที่ดิน หนี้สินครัวเรือน ระบบสวัสดิการ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับระบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยชุมชน อาทิ กลไกการจัดการชุมชน กติกาในการบริหารจัดการทรัพยากร เป็นต้น
- พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม (ซอฟต์แวร์ประยุกต์:application)
- สร้างกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานภาครัฐ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาตัวชี้วัดการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม
- พัฒนาตัวชี้วัดการประเมินผลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม
- ทดลองทำการประเมินผลการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมภายใต้ข้อมูลที่มีการจัดเก็บ

4. วิธีดำเนินการวิจัย

- ศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของชุมชนในจังหวัดน่าน อาทิ แนวคิดการพัฒนา การจัดการองค์กร ข้อบัญญัติท้องถิ่น ตลอดจนตัวชี้วัดด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ภายใต้หลักธรรมาภิบาลด้านสิ่งแวดล้อมที่ครอบคลุม นิยาม องค์ประกอบและตัวชี้วัดสถานะของธรรมาภิบาล โดยทบทวนแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของต่างประเทศและประเทศไทย เพื่อใช้ในการกำหนดกรอบการศึกษาและการพัฒนา
- จัดประชุมทำความเข้าใจการดำเนินงานตามแผน และเป้าหมายของโครงการ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน ชุมชน ภาควิชาการ และองค์กรพัฒนาเอกชน ภายใต้การมีธรรมาภิบาล

- พัฒนาและจัดทำแบบสำรวจการติดตามและประเมินผลในการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม
- พัฒนาระบบข้อมูลเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม ที่ช่วยในการสำรวจข้อมูล โดยบรรจุข้อมูลแบบสำรวจลงใน application เพื่อให้ชุมชนสามารถตอบแบบสำรวจและเพิ่มเติมข้อมูลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมผ่านระบบโทรศัพท์เคลื่อนที่
- สรุปและประเมินผลแบบสำรวจการติดตามและประเมินผลในการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม
- จัดประชุมกลุ่มเฉพาะ หัวข้อ “ผลการสำรวจการติดตามและประเมินผลในการจัดการตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม” จำนวน 1 ครั้ง ในกลุ่มชุมชน นักวิชาการและหน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นองค์กรพัฒนาเอกชน
- จัดประชุมกลุ่มเฉพาะ หัวข้อ การพัฒนา(ร่าง)ตัวชี้วัดการประเมินผลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อมจำนวน 2 ครั้ง
- สัมภาษณ์เชิงลึกผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานด้านการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมและการจัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นในพื้นที่ 8 ตำบล จ.น่าน เพื่อนำมาใช้ประมวลผลการจัดทำตัวชี้วัดการประเมินผลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม
- วิเคราะห์และปรับปรุงตัวชี้วัดการประเมินผลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม
- จัดประชุมเพื่อนำเสนอผลการศึกษาและจัดทำ ข้อเสนอแนวทางการพัฒนา การปรับปรุงการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติเพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรม
- วิเคราะห์และปรับปรุงข้อเสนอจากผลการจัดประชุม
- จัดทำรายงานฉบับสมบูรณ์

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ตัวชี้วัดการประเมินผลด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม
- ระบบข้อมูลเพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมของชุมชนตามหลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม
- ข้อเสนอ แนวทาง และแผนความร่วมมือในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อลดปัญหาความเหลื่อมล้ำ และสร้างความเป็นธรรม

6. หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณ

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

7. ระยะเวลาการดำเนินการ

- 12 เดือน (กันยายน 2559 – สิงหาคม 2560)

8. รายนามคณะนักวิจัยและที่ปรึกษาประจำโครงการ

ชื่อ	หน่วยงาน	ตำแหน่ง
1. บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	หัวหน้าโครงการ
2. อ.ไพสิฐ พาณิชย์กุล	คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	นักวิจัย
3. อ.เอกรัฐ บุญเชียง	คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	นักวิจัย
4. ดร.กฤษฎา บุญชัย	สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา	นักวิจัย
5. นางสาวอุษา บุญญเลิศสินธุ์	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	นักวิจัย
6. นางสกุลวัลย์ อุ่เงิน	สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม	นักวิจัย

.....

กิจกรรมอื่น ๆ ของสถาบันธรรมรัฐ

- การเข้าร่วมเป็นคณะกรรมการชุดต่าง ๆ ที่สถาบันธรรมรัฐ ได้รับแต่งตั้ง
  - คณะกรรมการสนับสนุนการศึกษาและติดตามการเจรจาการค้าระหว่างประเทศที่มีผลกระทบต่อสุขภาพและนโยบายสุขภาพ (คจคส.) แต่งตั้ง ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ผู้อำนวยการสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นคณะกรรมการ ตั้ง ณ วันที่ 31 สิงหาคม 2559
  - สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่งตั้ง ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ผู้อำนวยการสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม เป็นคณะอนุกรรมการนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579 ตั้ง ณ วันที่ 12 สิงหาคม 2559
- การเข้าร่วมเป็นวิทยากร/การประชุม/สัมมนาที่สำคัญ
  - ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ผู้อำนวยการสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้รับเชิญเป็นวิทยากรร่วมเสวนา เรื่อง ข้อตกลงปารีส (COP 21) : ความพร้อมของประเทศไทย หัวข้อ นโยบาย เป้าหมายและข้อตกลงเพื่อบรรเทาปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศของสหประชาชาติ ในวันที่ 11 มีนาคม 2559 เวลา 08.00-12.00 น. ณ ห้อง 801 อาคารเฉลิมราชกุมารี 60 พรรษา (จามจุรี 10) จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
  - ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ ผู้อำนวยการสถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม ได้รับเชิญเป็นวิทยากรร่วมเสวนา โครงการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ วิสัยทัศน์อาเซียนด้านสิ่งแวดล้อมภายหลังปี 2558 และการสนับสนุนการดำเนินการภายใต้ประชาคมอาเซียน หัวข้อ เรื่อง “ทิศทางการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมภายหลังการเป็นประชาคมอาเซียน” ในวันที่ 6-7 กรกฎาคม 2559 เวลา 09.00-16.00 น. ณ โรงแรมเซ็นทรา ศูนย์ราชการและคอนเวนชันเซ็นเตอร์ แจ้งวัฒนะ กรุงเทพฯ
- การจัดกิจกรรม/การประชุม/สัมมนาวิชาการกับหน่วยงานเครือข่าย
  - สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (GSEI) ร่วมกับ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) จัดการประชุมสัมมนาเผยแพร่ความตกลงปารีสและ (ร่าง) แผนปฏิบัติการเตรียมความพร้อมของประเทศไทย ในการดำเนินความร่วมมือภายใต้กรอบความตกลงปารีส ในวันที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2559 ณ อาคารชาเลนเจอร์ อิมแพค เมืองทองธานี กรุงเทพฯ

.....

แผนการดำเนินงานโครงการต่าง ๆ ของสถาบันธรรมรัฐฯ ประจำปี พ.ศ.2559

ตารางที่ 1. สรุปข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัยที่ดำเนินงานต่อเนื่องจากปี พ.ศ.2558

โครงการวิจัย	แหล่งทุน	หัวหน้าโครงการ	หมายเหตุ
1. โครงการการพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชนบ้านเป็ดใน จังหวัดตราด เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็ง และประยุกต์ใช้องค์ความรู้ชุมชน ร่วมกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ต่อปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)	ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	ระยะเวลา 29 เดือน (ตุลาคม 2556 – กุมภาพันธ์ 2559)
2. โครงการการพัฒนานิคมอุตสาหกรรมภาคเหนือสู่รูปแบบเมืองอุตสาหกรรมเชิงนิเวศ	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)	รศ.ดร.ชยันต์ ตันติวิศาการ	ระยะเวลา 18 เดือน (กรกฎาคม 2557 – มกราคม 2559)
3. โครงการแผนงานพัฒนาธรรมาภิบาลและนวัตกรรมด้านนโยบายสาธารณะสิ่งแวดล้อมที่เชื่อมโยงกับสุขภาพเพื่อการปฏิรูปประเทศ	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)	ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	ระยะเวลา 24 เดือน (สิงหาคม 2557 – กรกฎาคม 2559)
4. โครงการขับเคลื่อนกระบวนการปฏิรูปโดยพลังทางสังคม	สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)	ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	ระยะเวลา 22 เดือน (กันยายน 2557 – มิถุนายน 2559)
5. โครงการขับเคลื่อนและเสริมสร้างศักยภาพภายหลังข้อตกลงใหม่ของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ	สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.)	ดร.บัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์	ระยะเวลา 8 เดือน (เมษายน 2559 – พฤศจิกายน 2559)

ตารางที่ 2. ตารางสรุปช่วงระยะเวลาการดำเนินงานโครงการวิจัยในปี พ.ศ.2560

ชื่อโครงการ	ระยะเวลาในการดำเนินโครงการ											
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
1. โครงการปรับปรุงดัชนีความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันในสังคมไทย (พฤศจิกายน 2559 – กันยายน 2560) *												
2. โครงการการพัฒนาตัวชี้วัดเพื่อประเมินผลการจัดการสิ่งแวดล้อมของ ชุมชนภายใต้หลักธรรมาภิบาลสิ่งแวดล้อม : กรณีพื้นที่ปฏิบัติการ จังหวัดน่าน (กันยายน 2559 – สิงหาคม 2560) *												

หมายเหตุ * โครงการที่มูลนิธิธรรมรัฐฯ ดำเนินงานต่อเนื่องจากปี พ.ศ.2559

เว็บไซต์สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม

www.gsei.or.th

เว็บไซต์โครงการพัฒนาความรู้และยุทธศาสตร์ความตกลงพหุภาคีด้านสิ่งแวดล้อม

www.measwatch.org

สถาบันธรรมรัฐเพื่อการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม (GSEI)

8/16 ถนนกรุงเกษม แขวงวัดสามพระยา

เขตพระนคร กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์: 0-2280-1812, 0-2280-0557

โทรสาร: 0-2282-8877

E-mail: gseithai@gmail.com , www.gsei.or.th